

Regionale samenwerking VANG en Circulair

Onderzoek naar
samenwerkingsmogelijkheden in
de regio

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0477783.100

Versie 4.0

23 januari 2023

Regionale samenwerking VANG en Circulair

Onderzoek naar samenwerkingsmogelijkheden in de regio

projectnummer 0477783.100

Versie 4.0

23 januari 2023

Auteurs

Mark van den Kieboom

Pieter Baeten

Opdrachtgever

Gemeente Etten-Leur

Postbus 10100

4870 GA ETTEN-LEUR

Projectgroep

Gemeente Altena

Gemeente Alphen-Chaam

Gemeente Breda

Gemeente Drimmelen

Gemeente Etten-Leur

Gemeente Geertruidenberg

Gemeente Moerdijk

Gemeente Oosterhout

Tekstbijdragen

Antea Group

Fotografie

Antea Group

Vormgeving

Antea Group

datum

23 januari 2023

beschrijving

Versie 4.0 o.b.v. reactie werkgroep

vrijgave

Rick Fleur

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	5
1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding & achtergrond	8
1.2 Doel & Resultaat	9
1.3 Leeswijzer	10
2. Opgaven Afval & Circulair	11
2.1 Europese koers	11
2.2 Situatie in Nederland	11
3. Verkenning	13
3.1 Aanpak en proces	13
4. De basis voor samenwerking	16
4.1 Wensen & behoeften	16
4.2 Ambities: vijf kernwaarden voor de samenwerking	16
4.3 Kaders voor de samenwerking	17
5. Organisatievormen	19
5.1 Privaat- of publiekrechtelijke samenwerking	19
5.2 Verschillende samenwerkingsvormen	20
5.3 Samenwerkingsscenario's	23
6. Advies	25
6.1 Vervolgstappen samenwerking	25
6.1.1 Huidige samenwerking voortzetten	25
6.1.2 Bestuurlijk traject doorlopen	26
6.2 Versnellingsprojecten opstarten	26
6.3 Quick Wins en circulaire kansen	28
6.3.1 Quick Wins	28
6.3.2 Circulaire kansen	29
6.4 Conclusie & vervolg	30
Bijlagen:	
1: Samenstelling werkgroep	
2: Themakaarten huidige situatie.	
3: Circulaire initiatieven in de regio	
4: SER-rapportage	
5: Werksessies	

Bestuurlijke samenvatting

In juli 2021 hebben de gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk en Oosterhout in de 'Turfschip-bijeenkomst' besloten te gaan onderzoeken in hoeverre zij regionaal samen kunnen werken aan de VANG-doelstellingen en de opgaven ter bevordering van de circulaire economie. Daaruit is de volgende opdracht geformuleerd:

"Onderzoek wat de meest effectieve samenwerkingsvorm is op de middellange en lange termijn tussen de verschillende gemeenten op basis van een aantal criteria"

Opgaven Afval & Circulair

Wereldwijd worden de gevolgen van onze eindeloze consumptiedrang steeds nadrukkelijker zichtbaar. De grondstoffen die de aarde te bieden heeft worden sneller verbruikt dan dat de aarde kan regenereren. Als heel de wereld grondstoffen verbruikt zoals Nederland in 2022 hebben we 3,6 aardes per jaar nodig.

De EU komt met regelgeving en beleid over het omgaan met afval en het terugwinnen van grondstoffen. In Nederlandse wetgeving vertaalt zich dit naar dat we elke 6 jaar een afvalplan moeten ontwikkelen. Nederland geeft daar invulling aan door middel van het Landelijk Afvalbeheerplan. In 2023 zal dit veranderen naar het Circulair Materialenplan, waarbij de focus verschuift van afval verwerken naar het circulair omgaan met de vrijkomende materialen. Verder zijn er een aantal beleidskaders in Nederland die sturing geven op de omgang met grondstoffen. Zoals het programma VANG HHA (Van Afval Naar Grondstof Huishoudelijk Afval) waarbij de doelstelling is om de kwaliteit van de ingezamelde huishoudelijke afvalstromen te verhogen en daarmee recycling te verbeteren.

Verkenning

Bij de deelnemende gemeenten heeft er een inventarisatie plaatsgevonden waarbij er een aantal belangrijke inzichten zijn gevormd. Zo verschilt het beleid rondom afval en circulariteit sterk per gemeente en is er meer uniformiteit mogelijk en gewenst. Daarnaast is het beheersbaar houden van de kosten noodzakelijk, waarbij investeringen nodig zullen zijn om dit te bereiken. Wat ook duidelijk tijdens de sessies naar voren is gekomen is dat ongeacht de wijze van samenwerking in de toekomst "de winkel open dient te blijven". De dagelijkse organisatie rondom de afvalinzameling en -verwerking per gemeente mag niet voor de individuele beleidsmedewerkers in het gedrang komen door een hoge capaciteitsvraag vanuit de regionale projecten.

De basis voor de samenwerking

Aan de hand van de gedane onderzoeken staan er vijf kernwaarden centraal voor de regionale samenwerking:

1. Solide organisatie(s) met impact: de samenwerking verhoogt het kennisniveau en verlaagt de kwetsbaarheid van de individuele gemeenten. Bovendien zorgt deze voor meer impact vanuit de regio op regionale en landelijke ontwikkelingen, met meer inzicht en invloed op de gehele keten;
2. Circulaire resultaten: de samenwerking in de regio verhoogt de circulaire resultaten ten opzichte van de individuele gemeenten;
3. Grondstoffen hoogwaardig benutten: meer grip en zeggenschap krijgen en houden op grondstoffen in de productie- en verwerkingsfase;
4. Bereikbaarheid van circulaire initiatieven: circulaire initiatieven worden beter bereikbaar voor inwoners, bezoekers en ondernemers doordat deze door een regionaal netwerk wordt aangeboden en verspreid, waardoor optimale uitwisseling plaats kan vinden tussen vraag en aanbod, tegen een kostenefficiënte aanpak;
5. Vestigingsklimaat: de regio versterkt het vestigingsklimaat voor circulaire bedrijven.

Missie van de samenwerking

Binnen de gemeenten en regio werken we optimaal samen aan een circulaire toekomst waarmee we efficiënt en doelmatig kunnen werken en komende jaren grote stappen kunnen zetten. Door de schaal en omvang van deze regio, met >400.000 inwoners en vele ondernemers, ontwikkelen we ons naar een samenwerkingsverband dat zowel in de regio als daarbuiten impact en inspraak heeft. Een speler van betekenis, gelegen tussen de havens van Antwerpen en Rotterdam, met goede verbindingen. Ook voor ondernemers, initiatieven en landelijke/internationale partijen worden we daarmee een partij die ertoe doet. Een partij die de mogelijkheid heeft vanuit de kracht van de regio een versnelling in de circulaire economie teweeg te brengen en zonder (te) afhankelijk te zijn van anderen.

Organisatievormen

Een publiekrechtelijke samenwerking sluit het beste aan bij de uitgesproken ambities en kansen binnen de regio aangezien de samenwerking een openbaar belang dient waarbij de democratische borging een belangrijk element vormt in de samenwerking. Scenario III wordt geadviseerd waarbij we doorgroeien naar een intensievere vorm van samenwerking in de vorm van bijvoorbeeld een openbaarlichaam, bedrijfsvoeringorganisatie of gemeenschappelijk orgaan. Een Shared Service Centre (SSC) lijkt hierbij de meeste geschikte vorm. Een intergemeentelijke Shared Service Center (SSC) is een resultaatverantwoordelijk samenwerkingsverband van gemeenten, samengebracht tot één organisatie-eenheid. De taak van deze organisatie is het leveren van diensten op één of enkele specifieke specialisatie(s), aan de afzonderlijke moederorganisaties en eventueel hun klanten (inwoners, ondernemers). Hiermee wordt voldaan aan de behoefte vanuit de gemeenten waarbij rekening wordt gehouden met de capaciteit van de individuele beleidsmedewerkers en er tegelijkertijd meer specialistische kennis is zonder kwetsbaarheid zoals bij een matrixorganisatie.

Advies

De volgende drie vervolgstappen worden geadviseerd. Ze lopen parallel en hebben invloed op elkaar, mede afhankelijk van de gekozen insteek van het vervolgproces. In hoofdlijnen ziet het vervolgproces er de komende jaren als volgt uit:

Stroomschema traject voor de komende 5 jaar

Voor de eerste twee jaar geldt dat de huidige samenwerking voortgezet gaat worden. De werkgroep blijft actief en richt zich op de voorbereiding en het vormgeven van de nieuwe organisatiestructuur, zoals het samenbrengen van kennis, vragen en ontwikkelingen. Daarnaast wordt een bestuurlijk traject doorlopen om bestuurlijke commitment te creëren die de werkgroep verder uitwerkt en coördineert. Er worden versnellingsprojecten opgestart die de basis vormen voor de toekomstige samenwerking vanwege hun impact op de circulaire economie:

- Regionaal circulair ambachtscentrum (RCA): een regionaal netwerk in plaats van een lokaal initiatief;
- Contractenscan en richtlijnen aankomende aanbestedingen;
- Aan de slag met circulair beheer.

Er zijn al quick wins mogelijk waarbij op korte termijn een aantal circulaire resultaten te realiseren zijn zoals:

- **Organisatie en kennis:** kennis, capaciteit en investeringen in kaart brengen;
- **Grondstoffen:** de hoeveelheden en verbetervoorstellen in kaart brengen;
- **Inwoners en maatschappij:** communicatierichtlijnen opzetten met meerwaarde voor inwoners en ondernemers als resultaat;
- **Overig:** pak ook andere onderwerpen op zoals zwerfafval.

De belangrijkste sectoren die kansen bieden voor de circulaire economie zijn:

- Kringloop: waardevolle materialen kunnen daardoor via 'Kringloop 3.0' binnen de regio worden gehouden of mensen met minder bestedingsruimte kunnen via kringloopinitiatieven worden geholpen;
- Repair café: dit zijn zelfstandige organisaties die met behulp van diverse vrijwilligers proberen producten zo hoog mogelijk op de R ladder te houden;
- Bouw- en houtmaterialen: Er zijn een aantal organisaties die werken met het recycleren, upcyclen en verkopen van gebruikte bouw- en houtmaterialen;

- Biobased & “Argofood”: er is een flink aantal bedrijven dat werkt met innovatie en duurzaamheid in de bio-industrie. Denk hierbij aan inzamelen van meer mono stromen;
- Kleding/textiel: er zijn een aantal partijen die werken met het verkopen van tweedehandskleding en het recyclen van textiel.

De primaire taak van gemeenten ligt bij het huishoudelijk afval binnen de eigen grenzen. Verbreed deze scope waarbij we ook buiten de eigen grenzen en primaire taken kijken om echte stappen richting circulariteit te maken.

Vervolgstappen komende periode

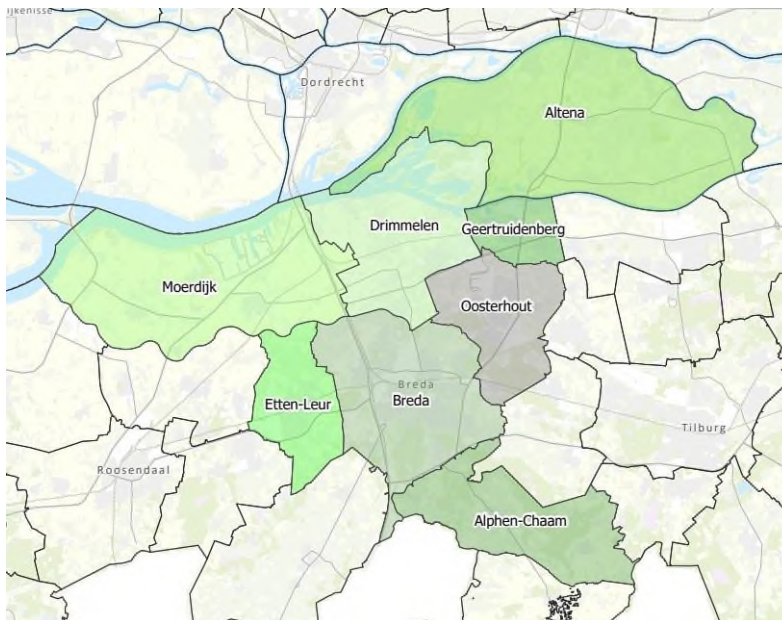
Wij adviseren de regio om de komende periode de focus te leggen op de volgende stappen:

- Bestuurlijk bespreken en bekrachtigen van de eerste fase van samenwerking door het uitspreken van de intentie de ingeslagen weg voort te zetten;
- Het aanstellen van een kwartiermaker en/of werkgroep die de volgende stappen naar samenwerking gaat begeleiden en vanuit de scenario's komt tot een voorstel waarover een besluit genomen kan worden ergens in de komende 6 tot 9 maanden;
- Het voortzetten van de werkgroep met een duidelijke koers en opdracht, waarbij in ieder geval de versnellingsprojecten (zie 6.2) en quick wins (zie 6.3) worden meegenomen;
- In de loop van 3e kwartaal 2023 een bijeenkomst organiseren waarin de bevindingen van zowel het bestuurlijk proces als de resultaten van de werkgroep samen worden gebracht. Hierop volgt een volgende stap in de samenwerking; de activiteiten voor 2024 en verder.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding & achtergrond

In juli 2021 hebben de gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk en Oosterhout in de 'Turfschip-bijeenkomst' besloten te gaan onderzoeken in hoeverre zij regionaal samen kunnen werken aan de VANG-doelstellingen en de opgaven rondom de circulaire economie. Als verbreding op het huidige takenpakket rondom afvalinzameling. Bij de bijeenkomst waren de gemeenten Zundert en Baarle-Nassau ook aanwezig. Echter hebben zij besloten niet deel te nemen aan dit onderzoek maar het traject wel met interesse te volgen. Als regio samenwerken aan deze opgaven en doelstellingen levert naar verwachting meerdere voordelen op. Samen zijn de gemeenten in staat elkaar te versterken en elkaars expertise en kracht te benutten. Het ontwikkelen en behouden van kennis, voorkomen dat het wiel op meerdere plekken wordt uitgevonden en het reduceren van risico's voor de individuele gemeenten zijn enkele van de beoogde voordelen van een regionale samenwerking die ervoor hebben gezorgd dat dit onderzoek is geïnitieerd. Momenteel ligt de focus van de individuele gemeenten en van de regionale samenwerking met name op de taken rondom het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval en de dienstverlening daaromheen, vanuit de huidige verantwoordelijkheden. In dit onderzoek en de adviezen en aanbevelingen wordt nadrukkelijk breder gekeken naar het onderwerp circulair.

Afbeelding: Regio met deelnemende gemeenten

Naar aanleiding van de 'Turfschip-bijeenkomst' heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling nazorg stortplaatsen opdracht gegeven voor dit onderzoek. In een gezamenlijke projectdoelstelling (het document Samenvatting opdracht werkgroep "Regionale samenwerking VANG" d.d. 22-3-2022) is de projectopdracht uitgeschreven. Deze projectopdracht is begin 2022 vanuit collegebesluiten ontstaan en deze opdracht ligt ten grondslag aan dit project, het doorlopen proces en het onderliggende eindresultaat. Uit deze besluiten is de werkgroep 'VANG en Circulair' (vanaf nu: de werkgroep) voortgekomen. Deze werkgroep, bestaande uit beleidsambtenaren die de gemeenten vertegenwoordigen in dit proces, is de afgelopen jaren reeds betrokken bij het onderwerp VANG en Circulair en heeft het eerste initiatief genomen voor deze ontwikkeling. In bijlage 1 is de samenstelling van de werkgroep opgenomen.

Antea Group heeft deze opdracht in april 2022 aangenomen en afgelopen periode in opdracht van en in samenwerking met de werkgroep het traject doorlopen.

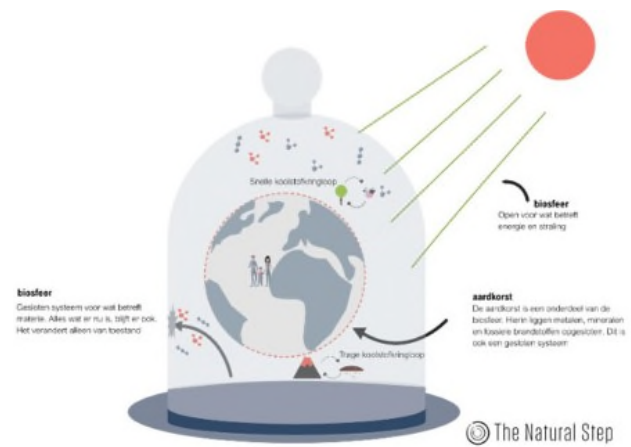
Stolp-principe: wat als...

“Wat als er een stolp over de regio staat en we vanaf dan zelfvoorzienend moeten zijn?”

Het Stolp-principe zet aan tot nadenken over de eigen toekomst en de manier waarop we omgaan met grondstoffen. Onder de stolp ontstaat een eigen ecosysteem; van buitenaf komen uitsluitend hernieuwbare bronnen zoals zonlicht, water en grondstoffen die door de aarde worden geregenereerd. Binnen deze grenzen opereert de samenleving.

Grondstoffen en energie

De landelijke ambities voor het jaar 2050 gaan in feite over dit principe van 100% circulair zijn en alleen gebruikmaken van de eigen grondstoffen. Daarbij komt nog een belangrijke aspect betreft transport en energie. Een niet te onderschatten aspect. Lange ketens en veel grondstoffen transporteren kosten energie. Enerzijds gebruikmakend van fossiele energiebronnen en anderzijds van duurzame energiebronnen die ook voor andere toepassingen gebruikt kunnen worden. Ook voor productie(processen) speelt energie een belangrijke rol. Energie is niet oneindig voorradig.

(bron afbeelding: The Natural Step)

1.2 Doel & Resultaat

Doel project

Het doel van deze rapportage is het beschrijven van de uitkomsten en adviezen van het onderzoek op basis van de volgende opdracht:

“Onderzoek wat de meest effectieve samenwerkingsvorm is op de middellange en lange termijn tussen de verschillende gemeenten op basis van een aantal criteria”

De criteria behorende bij de opdracht zijn:

- I. De slagingskans voor het bereiken van een circulaire economie;
- II. Het beste (regionaal) toekomstbestendig afvalbeleid, waarbij een politiek gedragen optimum tussen autonome keuzevrijheid en de voordelen van gezamenlijk beleid op het verbeteren van kwaliteit, kennis en het verminderen van kwetsbaarheid wordt gevonden. Autonomie van gemeenten ten opzichte van eventuele hogere kosten van deelnemers is van ondergeschikt belang;
- III. Integraliteit van de aanpak; het gaat niet alleen over afvalinzameling maar ook over andere zaken zoals afvalverwerking en sorteren, het definiëren van circulaire kansen en quick wins, circulair ondernemerschap, communicatie, kennis, automatisering(systemen), voorlichting en handhaving.

Resultaat:

Het resultaat van het doorlopen proces en de daaruit voortvloeiende conclusies, adviezen en aanbevelingen staat in deze rapportage beschreven. Aan de hand van de verkregen informatie, de resultaten uit de diverse werksessies en de gegeven presentaties zijn de adviezen vormgegeven. Daarbij staan de samenwerkingsvormen en de te nemen stappen om tot samenwerking te komen centraal, in het licht van de transitie naar een circulaire economie, de actuele opgaves en de potentie om als regio meer resultaat te behalen op gebied van afval en circulair.

1.3 Leeswijzer

De onderstaande tabel geeft de opzet van het document weer. De informatie in de hoofdstukken staat kernachtig en actiegericht beschreven op basis van de hoofdvraag. Uitgebreidere informatie over het project is te vinden in de bijlagen.

In de diverse hoofdstukken is de volgende inhoud opgenomen:

Hoofdstuk:	Titel:	Toelichting
Hfst 2:	Opgaven Afval & Circulair	Een beschrijving van de opgaven in Nederland en de EU waaruit de noodzaak tot actie op circulair naar voren komt.
Hfst 3:	Verkenning	Informatie uit de verkenningsfase van dit onderzoek met belangrijke inzichten voor het vervolg van de samenwerking.
Hfst 4:	De basis voor samenwerking	Belangrijke uitgangspunten, wensen en ambities voor een toekomstige samenwerking.
Hfst 5:	Organisatievormen	Uiteenzetting van diverse vormen van samenwerking en de kenmerken daarvan, inclusief scenario's voor de regio.
Hfst 6:	Advies	Advies en conclusies over de vervolgstappen en de eerste inhoudelijk op te pakken onderwerpen rondom circulair.

2. Opgaven Afval & Circulair

De circulaire economie is een steeds vaker gehoord begrip. Veelal lijkt het praten over en plannen maken voor hoe met materialen en grondstoffen om te gaan genoeg te zijn. Maar wereldwijd worden de gevolgen van onze eindeloze consumptiedrang steeds nadrukkelijker zichtbaar. De grondstoffen die de aarde te bieden heeft worden sneller verbruikt dan dat de aarde kan regenereren. In 2022 gebruiken we als gehele wereldbevolking 1,75 aardes, waarbij Nederland een flinke bijdrage heeft. Als heel de wereld grondstoffen verbruikt zoals Nederland in 2022 hebben we 3,6 aardes per jaar nodig. Met name het westen legt een flinke belasting op de aarde en haar grondstoffen.

Earth Overshoot Day

Deze wereldwijde en per land beschikbare mijlpaal markeert de datum waarop de mensheid alle biologische hulpbronnen heeft verbruikt die de aarde in één jaar regeneert. In 2022 was is dit 28 juli voor de gehele aarde. Earth Overshoot Day wordt elk jaar berekend door het Global Footprint Network. In plaats van ons te bepreken tot de hernieuwbare bronnen van de aarde putten we deze bronnen verder uit en vervuilen we de planeet. Sinds de start van de meting in 1971 is er een negatieve trend zichtbaar, waarbij deze dag steeds eerder in het jaar valt. Overschakelen naar een circulaire economie is een belangrijke stap in het omdraaien van deze trend.

Dutch Overshoot Day is April 12

We would need **3.6 Earths**
if everyone lived like people
in the Netherlands

How committed is the Netherlands
to securing its economic
long-term success?

overshootday.org/netherlands

2.1 Europese koers

Bij het uitbundig ge-/verbruik van grondstoffen komt ook de verantwoordelijkheid om ze terug te brengen in de keten of in de keten te houden. Dit is goed terug te zien in het feit dat de EU komt met regelgeving en beleid over het omgaan met afval en het terugwinnen van grondstoffen. Een duidelijk voorbeeld van een organisatie die hieraan bijdraagt is de International Solid Waste Association (ISWA), die op dit moment te gast is in Rotterdam. Deze organisatie kiest er bewust voor om wereldwijd een centrale spil te zijn in kennisdeling op het gebied van circulaire ontwikkelingen.

“De EU wil in de toekomst een grondstoffen-efficiënte, groene en concurrerende, koolstofarme economie zijn”

Vanuit de EU is er in het kader van de circulaire economie sturing en stimulering op het gebruik van secundaire grondstoffen. Dit wordt onder andere gedaan via streefdoelen voor recycling, bepalingen voor het gebruik van economische instrumenten, algemene eisen voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en een harmonisering van definities en methoden. Aan de basis van de genoemde maatregelen ligt de Waste Framework Directive, waarin regelgeving rondom afval binnen de EU is vastgelegd. Daarnaast is in 2021 bijvoorbeeld de Single Use Plastics-regelgeving vanuit de EU vastgesteld. Hierin worden lidstaten gedwongen om nationaal beleid te maken om het eenmalig gebruik van plastics sterk terug te dringen en daarmee het milieu te ontlasten en waardevolle grondstoffen niet voor eenmalig gebruik in te zetten.

2.2 Situatie in Nederland

In Nederland is de Waste Framework Directive vertaald naar nationale wetgeving in de vorm van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen. Daarnaast is het verplicht om elke 6 jaar een afvalplan te ontwikkelen als land. Nederland geeft daar invulling aan door middel van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). In 2023 zal dit veranderen naar het Circulair Materialenplan (CMP), waarbij de focus verschuift van afval verwerken naar het circulair omgaan

met de vrijkomende materialen. De onderstaande figuur is daarbij veel gebruikt en toont de transitie van de lineaire naar de circulaire economie, waarbij de tussenliggende keteneconomie het best de huidige situatie typeert.

Figuur: omschakeling van lineaire naar circulaire economie
 (bron: Rijk breed programma Circulaire Economie, 2016)

Figuur: R-ladder

Verder zijn er een aantal beleidskaders in Nederland die sturing geven op de omgang met grondstoffen. Zoals het programma VANG HHA (Van Afval Naar Grondstof Huishoudelijk Afval) waarbij de doelstelling is om de kwaliteit van de ingezamelde huishoudelijke afvalstromen te verhogen en daarmee recycling te verbeteren. De R-ladder is daarbij een belangrijk hulpmiddel en toetsingskader waarmee de vormen van verwerking van grondstoffen worden aangeduid. Voor een circulaire toekomst is het belangrijk een positie zo hoog mogelijk op de R-ladder na te streven en te realiseren voor allerlei processen en materiaalstromen.

In 2050 een volledig circulaire economie en in 2030 reeds 50% minder gebruik maken van primaire grondstoffen. Ambitieuw maar haalbaar.

-bron: rijksoverheid.nl-

Voor de circulaire economie is er een uitvoeringsprogramma om in 2050 circulair te zijn in Nederland. In dit programma is er een duidelijke focus op systeemverandering en het gebruik van de R-ladder om grondstoffen te behouden. Daarbij is ook het jaartal 2030 belangrijk, aangezien dan 50% minder gebruik van primaire grondstoffen als doel is gesteld. Dit betreft met name mineralen, metalen en fossiele grondstoffen zoals olie, gas en kolen. Een belangrijke pijler binnen dit programma is het programma voor circulaire ambachtscentra, wat als icoonproject is opgenomen in het uitvoeringsprogramma circulaire economie. Hierbij is de doelstelling om in 2030 een dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra in Nederland te hebben.

De bovenstaande informatie geeft een duidelijke 'call to action' aan om zelf aan de slag te gaan en versterking bij elkaar te zoeken. Door regionaal samen te werken op het gebied van VANG en circulair worden kennis en ervaring gebundeld en kunnen nieuwe thema's in de circulaire economie effectiever worden opgepakt. Hierdoor wordt een waardevol fundament gecreëerd in de regio, waardoor een aanzuigende werking ontstaat voor circulaire initiatieven in en buiten de regio waar inwoners, ondernemers en overheden van profiteren. De circulaire opgave is ook sterk verbonden met andere opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en woningbouwopgave. Zo beschreef de Sociale Economische Raad (2022) onlangs de link met de energietransitie (zie bijlage 4).

In het land zijn meerdere voorbeelden voorhanden waarin regionale samenwerking wordt ingezet op voornamelijk afvalinzameling. In veel gevallen betreft dit zowel samenwerking op gebied van beleids- en planvorming en uitvoering op het taakveld van de afvalinzameling en milieustraten. Daartoe behoren onder andere AVRI, Blink, ROVA, Omrin en Meerlanden. Waarvan de twee laatstgenoemden ook voorbeelden zijn van bredere regionale samenwerking op circulair gebied. Deze kunnen dienen als inspiratie voor toekomstige samenwerking op het gebied van VANG en circulair.

3. Verkenning

3.1 Aanpak en proces

Om goed inzicht te krijgen in de huidige situatie van de regio en de mogelijkheden voor de toekomst is een proces doorlopen, bestaande uit de volgende fases. De inzichten hieruit zijn in de tekstblokken benoemd. Deze zijn gebruikt als fundament voor de adviezen en vervolgstappen verderop in deze rapportage.

A. Inventarisatie

De inventarisatie is gericht op het verkennen van de huidige situatie bij de 8 gemeenten en de daarbij herkenbare overeenkomsten en verschillen. Deze informatie is opgehaald door middel van een vragenlijst (de CirQscan) en interviews. De CirQscan is een digitaal instrument om informatie te verzamelen en te vergelijken op het gebied van circulaire economie. Op basis van de ontvangen informatie zijn met alle deelnemende gemeenten verdiepende interviews gevoerd voor verdere informatie. Een uitgebreid overzicht van de resultaten van de CirQscan en de interviews zijn beschreven in de themakaarten (bijlage 2).

Belangrijkste inzichten:

Uit de inventarisatie zijn de volgende conclusies naar voren gekomen:

- Het beleid rondom afval en circulair en de looptijden van bestaande plannen en contracten verschilt sterk;
- De initiatieven voor het oprichten van Circulaire Ambachtscentra zijn interessant op korte termijn. Er lonken kansen om de lokale milieustraten op te schalen naar regionale voorzieningen, mits meer uniformiteit ontstaat;
- De informatievoorziening verschilt aanzienlijk tussen de gemeenten, waarbij de informatie voor inwoners niet overal eenduidig vindbaar is. Ook de dienstverlening met betrekking tot de in te leveren soorten fracties en de hieraan verbonden kosten verschilt sterk.
- Circulair beheer van materialen uit de buitenruimte wordt in de meeste gemeenten nog maar beperkt toegepast;
- De wijze van inzameling en verrekening van huishoudelijk (rest)afval laat zien dat er grote verschillen zijn in de resultaten in kilo's restafval en de ingezamelde gescheiden stromen versus bijvoorbeeld het inzamelsysteem, de voorzieningen en de vaste jaarlijkse en flexibele tariefstelling;
- Contracten met bijbehorende looptijden, inkoopvoorwaarden en eisen zijn zeer divers, wanneer hier geen uniformiteit in komt zijn schaalvoordelen hier lastig te vinden en kan dit toekomstige kansen mogelijk belemmeren.

B. Verkenning en analyse

Na de inventarisatie volgt de verdere analyse in de vorm van meerdere sessies in verschillende samenstellingen. In totaal zijn er vier sessies georganiseerd; twee themasessies 'Ambitie en kansen' & 'Organisatievormen' met de werkgroep, een sessie met de bestuurders en nog een strategiesessie met de werkgroep.

Themasessie 'Ambitie en kansen'

Tijdens de sessie op 13 september 2022 is er ingezoomd op de ambities die binnen de verschillende gemeenten leven en welke kansen hierbij passen. Op een interactieve manier kwamen kernwoorden naar boven die de ambities en opgaven beschrijven. De belangrijkste kernwoorden zijn samen te vatten in 3 categorieën:

- Kennis en capaciteit bundelen voor meer (efficiënte) resultaten;
- Nieuwe kansen pakken met de regio en toekomstbestendig werken aan circulariteit;
- Samen maar wel autonoom.

Belangrijke inzichten:

- Het is belangrijk vooraf en vroegtijdig af te spreken wat er van samenwerking verwacht wordt en daarmee vrijblijvendheid van samenwerken weg te nemen;
- Bewust zijn van risico's van de samenwerking door verschillende politieke belangen en soms ver uit elkaar liggende ambities;
- Bewustwording rondom kennis halen en kennis brengen;
- Een positief gezamenlijk resultaat van activiteiten is belangrijk, maar ook eigen gemeentelijke resultaten zijn en blijven belangrijk voor lokaal draagvlak en politiek verantwoordelijken;
- Gezamenlijke resultaten met lokale nuances of prioriteiten zijn wenselijk omdat alle gemeenten en gebieden een identiteit met specifieke kenmerken hebben.

Op basis van de verzamelde resultaten uit de diverse bronnen ontstaat het volgende beeld van de regio voor wat betreft ambities en kansen:

- Wat de individuele gemeenten nu doen, doet iedereen zo goed als mogelijk binnen de bestaande (beleids)kaders en met de beschikbare tijd. Daarbij zitten er aanzienlijke verschillen tussen de diverse organisaties in zowel beschikbare tijd en aanwezige beleidskaders;
- Hogere prestaties halen is moeilijk en tijdrovend en wordt steeds lastiger omdat de aspecten waarop nog kan worden verbeterd steeds complexer en kostbaarder worden. De realisatie van de landelijke doelstellingen (zie paragraaf 2.2) wordt daarmee met name voor hen een grote uitdaging. Bovendien is het terugdringen van restafval steeds minder een doel op zich. In het kader van circulariteit is het winnen van kwalitatief goed gescheiden stromen minstens zo belangrijk, om deze stromen hoogwaardig circulair te kunnen verwerken;
- Grotere gemeenten hebben te maken met een grotere diversiteit aan inwoners en woningtypen. Hierbij komen andere, wisselende uitdagingen kijken op het gebied van afvalinzameling. Kleinere gemeenten hebben te maken met een sterk lokaal karakter en kortere lijnen tussen organisatie en samenleving wat een hogere betrokkenheid en dienstverlening mogelijk maakt wanneer de situatie hier om vraagt.
- In een steeds verder ontwikkelende regio is het lastig alle ontwikkelingen te volgen en daarin de juiste stappen te zetten. Los van de tijdsbesteding is ook steeds meer specialistische kennis nodig om processen, technieken en mogelijkheden op het thema VANG en Circulair te kunnen volgen en om te zetten naar de juiste acties;
- De afstemming en eerste resultaten die uit dit proces naar voren komen, laten zien dat er bij een daadwerkelijke samenwerking met een duidelijke opdracht mooie resultaten lonken. Daarbij is uniformiteit tot op zeker niveau gewenst zonder dat volledig op beleid, uitvoering e.d. hoeft te worden samengewerkt. Er is voldoende voedingsbodem om op ambtelijk niveau samen te werken en bestuurlijk een eigen beleid te blijven voeren. Op middellange en lange termijn is het wenselijk hier wel toe te werken naar uniformiteit.

Themasessie 'Organisatievormen'

In de tweede sessie van de werkgroep op 21 september 2022 is er ingegaan op organisatievormen. In deze sessie is de focus gelegd op het opstellen van randvoorwaarden waarbinnen samenwerking mogelijk is.

Belangrijke inzichten:

- Samenwerken om voordelen te behalen, met behoud van eigen autonomie is het streven;
- De wens voor een 'cafetariamodel' lijkt praktisch, maar hierbij is het belangrijk dat er samen beslist wordt over de taken en activiteiten en dat er genoeg behoefte hieraan is. Cherry picking met onevenwichtige bijdrage van deelnemers (organisatie en individu) is ongewenst in een samenwerking;
- Er dient een gezonde balans te zijn tussen intrinsieke ambitie (de wereld beter maken en de handschoenen oppakken) en proces-/kostenoptimalisatie die samenwerking legitimeert. De reguliere taken en de nieuwe kansen dienen in voldoende evenwicht te worden opgepakt;
- Coalitieprogramma's beschrijven allemaal als doel het terugdringen van restafval, waarmee de gezamenlijke focus er ligt en het nu zaak is om dit te gaan invullen.

Bestuurderssessie

De bestuurderssessie op 13 oktober 2022 is op verzoek van en in afstemming met de werkgroep in het proces toegevoegd. De reden hiervoor is om de bestuurders gedurende het traject reeds mee te nemen in de eerste bevindingen en hen daarmee te informeren en tegelijkertijd te betrekken in de totstandkoming van het advies. Op basis van de werksessies met de werkgroep is besloten een beknopte variant van de twee themasessies tezamen te organiseren, met de bestuurders als doelgroep.

Belangrijke inzichten:

- Bestuurlijke autonomie blijft van belang binnen een samenwerking, waarbij door middel van goede argumenten wel afspraken te maken zijn voor bepaalde vormen van samenwerking, met een minimale beperking van autonomie tot gevolg;
- Flexibiliteit van de deelnemers is nodig om opgaves en uitdagingen samen aan te gaan;
- Beginnen vanuit de basis/uitvoering en dan meegroeien naar een bepaalde volwassen samenwerking;
- Het beheersbaar houden van de kosten is noodzakelijk, waarbij investeringen nodig zullen zijn om dit te bereiken. Mits goed onderbouwd vanuit de circulaire opgave is het uit te leggen in het politieke debat waarom komende tijd extra investeringen nodig zijn.

Strategiesessie

In de strategiesessie op 19 oktober 2022 is het gesprek met de werkgroep gevoerd over verschillende organisatievormen welke vanuit de verkenning als kansrijk gezien worden. Hierbij is ingegaan op de kansen, uitdagingen en risico's van de verschillende organisatievormen. De resultaten uit deze sessie zijn belangrijke input voor de uitgangspunten (paragraaf 4.2) en samenwerkingsvormen (paragraaf 4.3).

Belangrijke inzichten:

- Ongeacht de wijze van samenwerking in de toekomst dient 'de winkel open te blijven', wat betekent dat de reguliere werkzaamheden en dienstverlening voortgezet wordt;
- De stap naar samenwerking moet beheerst en weloverwogen plaatsvinden waarbij in eerste instantie door middel van quick wins successen kunnen worden behaald;
- Nieuwe ontwikkelingen zijn het beste gezamenlijk op te pakken in plaats van separaat;
- Bepaalde samenwerkingsvormen zijn sterk afhankelijk van individuele kennis en expertise van enkele medewerkers, wat vanuit de afgelopen periode onwenselijk is gebleken.

De eerste inventarisatie en de verdere verkenning en analyse staan aan de basis van het advies. Het advies omschrijft de verschillende mogelijkheden voor regionale samenwerking tussen de 8 gemeenten op het gebied van VANG en circulair. Dit wordt in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt.

4. De basis voor samenwerking

De resultaten uit de verkenning hebben geresulteerd in wensen, behoeften, ambities en uitgangspunten voor de samenwerking. Deze zijn in dit hoofdstuk samengebracht.

4.1 Wensen & behoeften

Uit de inventarisatie en de georganiseerde sessies zijn verschillende wensen en behoeften van de gemeenten naar voren gekomen. Hieronder zijn deze, als opsomming zonder prioritering of rangschikking, op een rij gezet:

- De regio wil meer aan de voorkant komen van de grondstofstromen. Men wil meer zeggenschap en preventief handelen;
- De R-ladder wordt breed toegepast om zo op alle vlakken meer circulaire keuzes te maken. Zo kunnen grondstoffen lokaal en regionaal zo hoogwaardig mogelijk worden toegepast en verwerkt;
- Door de schaalgrootte worden voordelen gecreëerd die zowel op circulair gebied als voor de inwoners en ondernemers van de regio resultaat leveren (bijvoorbeeld door lagere kosten of meer lokale circulaire initiatieven waar men aan deel kan nemen of men de voordelen van plukt);
- De behoefte aan schaarse grondstoffen verlagen door lokaal en regionaal op zoek te gaan naar alternatieven met een lagere impact en hogere circulaire waarde;
- Het aanmoedigen van lokale en regionale initiatieven, overstijgend aan de gemeentegrenzen, waarmee producten en grondstoffen op een hoogwaardige wijze worden verwerkt, gerepareerd of worden ingezet voor een nieuwe toepassing;
- Regionale samenwerking mag geen beperking opleveren van lokale initiatieven, van uitvoering van lokaal beleid of lokale afspraken;
- Het samenwerken door middel van uniforme en efficiënte werkwijzen moet in evenwicht zijn met het lokale karakter en de eigen identiteit van de gemeenten, steden en dorpen;
- De samenwerking moet de kwetsbaarheid verlagen (bijvoorbeeld bij vertrek van medewerkers of bij hoge werkdruk) van de individuele organisaties voor het uitvoeren van de primaire taak op gebied van afvalinzameling en VANG en daarnaast kennisdeling stimuleren;
- De samenwerking levert voor inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden betere mogelijkheden om materialen in te leveren of materialen/producten te verkrijgen die een circulair karakter hebben. Daarmee ontstaat ook een voordeel in bijvoorbeeld reisafstanden;
- Regionale ambities mogen niet ten koste gaan van lokale en plaatselijke ondernemers en initiatieven, zodat zij bestaansrecht houden, nu en in de toekomst. Goede innovaties en lokale initiatieven die aantoonbaar meerwaarde bieden aan de circulaire opgave, blijven behouden en krijgen de ruimte binnen de regio;
- Een cafetariamodel is als wensbeeld naar voren gekomen voor de samenwerking, waarbij cherry picking voorkomen moet worden door gezamenlijk te besluiten wat er beschikbaar is, binnen een gezamenlijke aanpak waar iedereen aan bijdraagt.

4.2 Ambities: vijf kernwaarden voor de samenwerking

Aan de hand van de in dit onderzoek verzamelde ideeën, gedachten, wensen en behoeften zijn er een vijftal kernwaarden geformuleerd, die het vertrekpunt vormen voor en die centraal moeten staan in een toekomstige regionale samenwerking. De toekomstige regionale samenwerking moet hier primair aan bijdragen. De vijf kernwaarden zijn tevens vertaald naar een missie, die op de volgende pagina is verwoord. De kernwaarden zijn:

1. **Solide organisatie(s) met impact:** de samenwerking verhoogt het kennisniveau en verlaagt de kwetsbaarheid op kennis en capaciteit van de individuele gemeenten. Bovendien zorgt deze voor meer impact vanuit de regio op regionale en landelijke ontwikkelingen, met meer inzicht en invloed op de gehele keten. De huidige core business rondom het inzamelen en verwerken van afvalstromen blijft behouden en wordt door deze samenwerking versterkt en verbeterd, door onderlinge samenwerking en connecties met de regio en de rest van het land;
2. **Circulaire resultaten:** de samenwerking in de regio verhoogt de circulaire resultaten ten opzichte van de individuele gemeenten, waarbij we het wiel niet opnieuw uitvinden maar juist in gezamenlijkheid tot hogere resultaten met meer impact komen en versneld de ambities richting 2030 en 2050 kunnen realiseren;

3. **Grondstoffen hoogwaardig benutten:** meer grip en zeggenschap krijgen en houden op grondstoffen in de productie- en verwerkingsfase, waarbij we streven naar een hogere positie op de R-ladder (zie paragraaf 2.2) en zoveel mogelijk lokale en regionale toepassingsmogelijkheden van 'onze' grondstoffen. Toekomstige leveringszekerheid en minder afhankelijkheid van (internationale) ketens worden hierin steeds belangrijker. We sturen meer en meer op 'vermeden primaire en niet hernieuwbare grondstoffen' waarmee we stappen zetten in de transitie naar de circulaire economie en daarmee impact maken;
4. **Bereikbaarheid van circulaire initiatieven:** circulaire initiatieven worden beter bereikbaar voor inwoners, bezoekers en ondernemers doordat deze door een regionaal netwerk worden aangeboden en verspreid, waardoor optimale uitwisseling plaats kan vinden tussen vraag en aanbod, tegen een kostenefficiënte aanpak. Circulariteit komt daarmee voor iedereen binnen handbereik. Door middel van kennisdeling en informatievoorziening worden mogelijkheden over gemeentegrenzen heen breder bekend en toegankelijker;
5. **Vestigingsklimaat:** de regio versterkt het vestigingsklimaat voor circulaire bedrijven. De regio wordt op het thema circulair een belangrijke speler met goede verbindingen met omliggende regio's. De regio wil hierin een rol van betekenis spelen en dit verder uitwerken naar bijvoorbeeld regionale ontwikkelplannen en het opzetten van circulaire ambachtscentra, grondstoffenhubs en circulaire bedrijventerreinen. Door te investeren in samenwerking en versneld bepaalde ontwikkelingen in gang te zetten ontstaat een sneeuwbaaleffect.

Missie van de samenwerking

Binnen de gemeenten en regio werken we optimaal samen aan een circulaire toekomst waarmee we efficiënt en doelmatig kunnen werken en komende jaren grote stappen kunnen zetten. Door de schaal en omvang van deze regio, met >400.000 inwoners en vele ondernemers, ontwikkelen we ons naar een samenwerkingsverband dat zowel in de regio als daarbuiten impact en inspraak heeft. Een speler van betekenis, gelegen tussen de havens van Antwerpen en Rotterdam, met goede verbindingen. Ook voor ondernemers, initiatieven en landelijke/internationale partijen worden we daarmee een partij die ertoe doet. Een partij die de mogelijkheid heeft vanuit de kracht van de regio een versnelling in de circulaire economie teweeg te brengen en zonder (te) afhankelijk te zijn van anderen.

4.3 Kaders voor de samenwerking

Vanuit de wensen en behoeften en de vijf kernwaarden voor samenwerking zijn er kaders gedefinieerd waarbinnen de samenwerking moet opereren. Deze kaders vormen de onderlegger voor de samenwerking en een bepaalde samenwerkingsvorm moet de regio in staat stellen om binnen deze kaders samen te gaan werken.

Algemene kaders (A)

1. Bestuurlijke autonomie voor de deelnemende gemeenten; regionale samenwerking en lokale activiteiten kunnen naast elkaar bestaan wanneer deze goed op elkaar worden afgestemd.
2. Geen gezamenlijk beleid (voorlopig) maar wel een aanpak en beleid dat met elkaar wordt vergeleken en waar mogelijk wordt afgestemd en geharmoniseerd.
3. Ongeacht de ontwikkelingen rondom de samenwerking moet 'de winkel open blijven': de huidige aanpak en dienstverlening naar inwoners toe moet gegarandeerd kunnen worden en lopende ontwikkelingen moeten niet gefrustreerd of vertraagd worden.
4. De uitvoeringstaken zoals inzameling van afval en het functioneren van de milieustraten zijn een doorlopend proces en moeten blijven functioneren. Deze taken moeten in perspectief geplaatst worden ten opzichte van nieuwe ontwikkelingen. Naast het blijven functioneren van de uitvoeringstaken zijn er andere onderwerpen en dossiers die aandacht vragen. Hiertoe behoren het formuleren van KPI's, waaronder de huidige prestaties per gemeente, zodat deze jaarlijks kunnen worden gemonitord. Hiermee kan worden bepaald waar winst te behalen valt. En ook het afstemmen van nieuwe ontwikkelingen zodat hierin samen opgetrokken wordt.
5. Meetbaarheid: de resultaten en effecten van initiatieven en projecten dienen SMART gemaakt te kunnen worden zodat de meerwaarde van de samenwerking aangetoond en waar nodig bijgestuurd kan worden. Dit betekent dat bij ontwikkelingen waar mogelijk vooraf doelstellingen moeten worden benoemd.
6. Ook andere gemeenten en organisaties kunnen aansluiten bij de samenwerking; per situatie wordt

hierover afstemming gezocht en worden afspraken gemaakt. Afhankelijk van het moment waarop men aansluit heeft dit consequenties voor zowel het samenwerkingsverband zelf als de toetredende organisaties.

7. Deelnemers aan dit onderzoek zijn niet verplicht deel te nemen aan de voorgestelde samenwerking. Er is wel een ondergrens om de samenwerking te starten en efficiënt te houden.

Uitgangspunten voor deelnemende organisaties (B)

1. Kennisdeling en bilaterale ondersteuning tussen de organisaties is en blijft een belangrijke voorwaarde voor samenwerking, ongeacht welke vorm deze krijgt.
2. Capaciteit en kennis moet beschikbaar blijven voor de individuele gemeenten voor bijvoorbeeld lokale vraagstukken of de uitwerking en implementatie van regionale acties naar lokaal niveau.
3. Regelgeving rondom inkoop en aanbesteding van de deelnemende gemeenten bieden voldoende ruimte om in regionaal verband te experimenteren en te werken aan schaalvoordelen.
4. Bestaande afspraken over onderlinge samenwerkingen met externe partijen (bijvoorbeeld Midwaste) blijven behouden waarbij deze worden meegenomen in toekomstige afwegingen over de beste oplossing voor bepaalde taken en grondstofstromen.
5. Uittreden uit de samenwerking is mogelijk, waarbij heldere afspraken gelden die bij de start worden vastgelegd, zodat het afhaken van 1 organisatie geen onoverkomelijke negatieve consequenties voor de overige deelnemers heeft. In het geval dat de ondergrens in zicht komt dan worden de betrokken gemeenten bijeen gebracht en wordt er gesproken over de toekomst van de samenwerking, waarbij de keuze die gemaakt is/wordt in de scenario's voor de organisatievormen een belangrijke voorwaarde schept voor hoe verder.
6. De huidige medewerkers, functies en formatieplaatsen blijven in de basis behouden waarbij aan de hand van de op termijn te kiezen samenwerkingsvorm de capaciteit wordt (her)verdeeld.
7. Alle deelnemers leveren een bijdrage in tijd en/of geld voor de samenwerking, waarbij een verrekening op basis van omvang (bijvoorbeeld aantal inwoners of afname) kan worden overwogen.

Resultaten en prestaties (C)

1. Voor samenwerking is er een duidelijke opdracht- en taakformulering; naast de eigen doelen per gemeente zijn er ook voor de regio gezamenlijke doelstellingen.
2. De regio waarin wordt samengewerkt is niet beperkend voor de regio waarin schaalvoordelen en impact worden gerealiseerd; als dit een grotere of andere regio vraagt waarin wordt geparticipeerd, moet dit mogelijk zijn.
3. Samenwerking levert voordelen op voor de regio als geheel en voor de individuele deelnemers, waarbij de regio als geheel er gemiddeld voordeel van heeft.
4. Landelijke regelgeving en doelstellingen: aansluiten op wat er al is en hieraan voldoen. Inspelen op nieuwe ontwikkelingen hieromtrent.
5. Toekomstige trends en ontwikkelingen: we wachten dit niet af en gaan zelf aan de slag met regionale doelstellingen en ambities. Als er landelijke doelstellingen zijn willen we daarop aansluiten. Deze pakken we dan als regio op in plaats van per gemeente. Waar nog geen doelstellingen zijn, gaan we hier als regio gezamenlijk doelstellingen voor formuleren.
6. Splitsing markt en overheid hanteren als kader maar daarbinnen wel op zoek naar de kansen en mogelijkheden in de rol als overheid.

5. Organisatievormen

In dit hoofdstuk worden belangrijke aspecten voor de wijze waarop in de toekomst samengewerkt kan gaan worden belicht. Om te beginnen volgt een uiteenzetting over privaat- en publiekrechtelijke samenwerking als rechtsvorm en de kenmerken hiervan. Daarna worden enkele relevante samenwerkingsvormen toegelicht. De scenario's beschrijven vervolgens kansrijke samenwerkingsvormen voor de regio, gebaseerd op hetgeen in hoofdstuk 4 is beschreven, inclusief onderbouwing.

5.1 Privaat- of publiekrechtelijke samenwerking

Er zijn verschillende organisatievormen mogelijk om samenwerking in de regio te realiseren. Hierbij bestaat onderscheid tussen privaatrechtelijke of publiekrechtelijke samenwerking. Als er sprake is van samenwerking van de overheid met private partijen is een publiek-private samenwerkingsvorm ook mogelijk.

Privaatrechtelijke samenwerking

Privaatrechtelijke samenwerking is gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek en vindt plaats binnen stichtingen, maatschappen, verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en vennootschappen. Privaatrechtelijke samenwerking kan een keuze zijn vanwege bijvoorbeeld financiële of fiscale voordelen, meer flexibiliteit in vorming, wijziging en opheffing of bij kortlopende samenwerkingsverbanden. Het zwaartepunt binnen de gemeente ligt bij privaatrechtelijke samenwerkingsvormen meer bij het college dan de raad. Nadelen van privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zijn dat zaken als de democratie waarborgen (bijvoorbeeld het betrekken van raadsleden) en voorschriften voor begrotingen specifiek in de statuten moeten worden geregeld.

Publiekrechtelijke samenwerking

In de Gemeentewet (artikel 160, lid 2) is een voorkeur te lezen voor publiekrechtelijke samenwerking. Hierin staat het volgende: "Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang." Deze voorkeur is gebaseerd op de betere democratische waarborging bij publiekrechtelijke samenwerking.

Afgelopen jaren is gebleken dat de volksvertegenwoordigers een (te) grote afstand ervaren tot de gemeenschappelijke regelingen, waardoor de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen onder druk komt te staan. In het regeerakkoord van Rutte III is daarom (onder punt 1.2) vastgelegd dat hier verandering benodigd was. Sinds de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regeling (WGR) op 1 juli 2022 is de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het bestuur van een samenwerkingsverband verbeterd. De mogelijkheden van volksvertegenwoordigers om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken zijn aangepast en uitgebreid. Daarnaast krijgen volksvertegenwoordigers meer invloed op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling, de verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers en extra controlebevoegdheden zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel.

Publiekrechtelijke samenwerking is gebaseerd op de WGR. In gemeenschappelijke regelingen draagt het lokale bestuur bevoegdheden over aan (het bestuur van) een regionaal, interbestuurlijk samenwerkingsverband. De WGR kent o.a. de volgende vijf vormen van samenwerking:

- **Regeling zonder meer:** Dit betreft een lichte vorm van samenwerking tussen gemeenten, waar delegeren en mandateren niet aan de orde is. Denk hierbij aan convenanten, intentieovereenkomsten, bestuursafspraken e.d.;
- **Centrumgemeente:** De deelnemers komen overeen dat bevoegdheden van een bestuursorgaan van de ene gemeente worden uitgeoefend door een bestuursorgaan van de andere gemeente, wat betekent dat één gemeente, vaak een grotere gemeente, taken centraal organiseert, coördineert en (soms) ook uitvoert;
- **Gemeenschappelijk orgaan:** Een lichtere vorm van samenwerking met een beperkte rechtspersoonlijkheid. Personeel moet daardoor altijd in dienst zijn van één of meer van de

deelnemers. Een Gemeenschappelijk orgaan heeft alleen een Dagelijks Bestuur (DB), zodat sterkere sturing vanuit de afzonderlijke gemeenten vereist is;

- **Bedrijfsvoering organisatie:** Een nieuwe lichte samenwerkingsvorm waarbij er een enkelvoudig bestuur in plaats van een geëeld bestuur actief is om bestuurlijke drukte deels te voorkomen. Dit kan uitsluitend worden ingesteld bij zogenoemde collegeregelingen, waaraan uitsluitend colleges van burgemeesters en wethouders deelnemen;
- **Openbaar lichaam:** Een openbaar lichaam heeft rechtspersoonlijkheid zodat het zelfstandig kan optreden in het maatschappelijk verkeer. Een openbaar lichaam kan contracten en convenanten aangaan, eigen personeel in dienst nemen, fondsen beheren en zelfs een publiek of privaat samenwerkingsverband oprichten.

Vorm	Rechtspersoon	Verantwoordelijk	Organen	Taken	Delegatie
Regeling zonder meer	Nee	Eigen gemeente bestuur	N.v.t.	Afstemming	Delegeren en mandateren is niet aan de orde
Centrumgemeente	Nee	Eigen gemeente bestuur	N.v.t.	Een deelnemer voert taak voor allen uit	Mandatering
Gemeenschappelijk orgaan	Beperkt	Verlengd (lokaal) bestuur	Dagelijks bestuur (DB)	Overdracht taken	Overdracht beschikkingsbevoegdheden; geen regelgevende bevoegdheden
Bedrijfsvoeringsorganisatie	Ja	Verlengd (lokaal) bestuur	Dagelijks bestuur (DB)	Beperkte overdracht van relatief beleidsarmen taken	Wettelijke verantwoordelijkheden van colleges
Openbaar Lichaam	Ja	Verlengd (lokaal) bestuur	AB & dagelijks bestuur (DB)	Overdracht taken	Delegeren taken en bevoegdheden van college en raad

Diverse vormen van gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijk) en de kenmerken

5.2 Verschillende samenwerkingsvormen

In deze paragraaf volgt een overzicht van samenwerkingsvormen die passen binnen de gestelde kaders (zie hoofdstuk 4) en die qua vorm invulling geven aan de gevraagde doelen.

Vrijwillig samenwerken

De huidige samenwerkingsvorm komt in de buurt van een 'regeling zonder meer' waarbij de intentie om samen te werken is uitgesproken. Momenteel wordt op deze wijze gewerkt, waarbij de afspraken nog niet concreet op papier staan. In de huidige situatie werken de 8 gemeenten vrijblijvend en wanneer nodig samen op bepaalde thema's. Hierin zit een risico, namelijk dat lokale belangen boven regionale belangen worden gesteld. De werkzaamheden die van de medewerkers worden gevraagd rondom samenwerking, komen bovenop hun huidige werkzaamheden. Hierdoor wordt moeizamer vooruitgang geboekt en komen met name grote projecten met veel impact lastig van de grond, door het ontbreken van duidelijke verantwoordelijkheden en commitment vanuit management en bestuur. Deze vorm van samenwerking is niet toekomstbestendig met de huidige circulaire opgaven. Het ontbreken van een duidelijke opdracht en formele samenwerking zorgt ervoor dat het lastig is bepaalde gezamenlijke activiteiten te ontwikkelen, pilots uit te voeren, daar op de juiste manier taken en verantwoordelijkheden voor te verdelen en deze te verantwoorden. De ambitie om concrete stappen te zetten op het gebied van VANG en circulair is daarentegen duidelijk aanwezig.

Bestuurlijke afspraken

Een samenwerking op basis van bestuurlijke afspraken (BA) is erop gericht om voor specifieke onderwerpen, projecten of thema's onderlinge afspraken te maken tussen diverse organisaties. In dergelijke afspraken worden doelen, activiteiten en (gewenste) resultaten benoemd. De bestuurlijke afspraken worden voorzien van concrete doelen en verplichtingen, waarover verantwoording kan worden afgelegd door de deelnemers en waarmee aantoonbaar is of en in welke mate eenieder zich heeft ingespannen. De diverse organisaties blijven volledig autonoom. De BA kunnen als eerste stap een groeipad vormen waarmee ofwel aanvullende afspraken worden gemaakt of waarbij de BA de basis leggen voor een volgende, meer verregaande vorm van samenwerking. Het houden bij alleen BA is ook een optie, echter blijft deze vorm van samenwerking wel kwetsbaar, aangezien er geen harde verplichtingen aan kunnen worden gekoppeld. Daarmee bestaat een zeker risico dat door lokale of regionale ontwikkelingen de samenwerking negatief wordt beïnvloedt.

Shared Service Centre (SSC)

Een intergemeentelijke Shared Service Center (SSC) is een resultaatverantwoordelijk samenwerkingsverband van gemeenten, samengebracht tot één organisatie-eenheid. De taak van deze organisatie is het leveren van diensten op één of enkele specifieke specialisatie(s), aan de afzonderlijke moederorganisaties en eventueel hun klanten (inwoners, ondernemers), op basis van een overeenkomst tegen een verrekenprijs of een gezamenlijke bijdrage. Een SSC kan zowel op een privaatrechtelijke als publiekrechtelijke manier worden gerealiseerd. In het geval van een privaatrechtelijke basis is een SSC mogelijk in de vorm van een besloten vennootschap (BV) of naamloze vennootschap (NV). In het geval van een publiekrechtelijke basis is de SSC een vorm van een 'gemeenschappelijk openbaar lichaam', zoals omschreven staat in de WGR.

Deze samenwerkingsvorm heeft als doel dat de activiteiten door het SSC tegen een hoger service- en kwaliteitsniveau kunnen worden uitgevoerd en met een positief effect op benodigde middelen of tijdsinspanning door schaalvoordeel. Een belangrijk kenmerk van een SSC is dat het wordt ingezet voor activiteiten en werkzaamheden met een sterk specialistisch karakter en/of op werkvelden. Het SSC vervult daarmee een verbindende schakel tussen de verschillende organisaties.

Het SSC werkt vaak op basis van afspraken in de vorm van een Service Level Agreement (SLA) of Dienstverleningsovereenkomst (DVO), waarmee de taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. Het SSC heeft een eigen management en begroting die, afhankelijk van de gekozen vorm van een SSC, bepaalde verantwoordelijkheden heeft en krijgt. Deze aspecten worden in de statuten geregeld en vastgelegd.

Matrix organisatie

Een matrix organisatie betreft een samenwerking waarbij activiteiten worden verdeeld onder de deelnemers en op basis van deze afspraken worden opgepakt en uitgevoerd. De medewerkers blijven binnen de eigen organisatie, waarbij zij zich met name bezighouden met specifieke taakvelden en zich daarin specialiseren. Het principe hierbij is dat de medewerkers uit een bepaalde sector of met specifieke kennis in dienst treden of gedetacheerd worden bij één gemeente en van daaruit voor de gehele samenwerking het werk uitvoeren. De gemeenten onderling sluiten leveringscontracten af waardoor de onderlinge afspraken zijn gegarandeerd. Een matrix organisatie is op een privaatrechtelijke manier in de vorm van contracten realiseerbaar, of publiekrechtelijk via de WGR, in de vorm van een gemeenschappelijk openbaar lichaam of centrumgemeente.

De kennis en capaciteit van de medewerkers is beschikbaar voor de deelnemers uit de gehele organisatie zonder hiervoor een aparte organisatie of entiteit op te richten. Een belangrijke voorwaarde is wel de insteek van specialisatie door de medewerkers op thema's. Door de matrixsamenwerking kunnen taken efficiënter en met meer diepgang worden opgepakt dan door de eigen individuele organisatie. Een belangrijk voordeel is dat medewerkers hun kennis en ervaring behouden van hun gemeente.

In onderstaande tabel staan de belangrijkste samenwerkingsvormen die passen binnen de gestelde kaders, inclusief hun voordelen en aandachtspunten, puntsgewijs uitgewerkt:

Samenwerkingsvorm	Voordelen	Aandachtspunten
Bestuurlijke afspraken	- Snel te realiseren - Belangrijk fundament voor vervolgstappen - Specifieke wensen/eisen kunnen worden ingebracht - Afspraken over planning, termijnen en bijdragen kunnen duidelijk worden vastgelegd	- Kwetsbaar voor langdurige ontwikkelingen en initiatieven - Aanhaken of afhaken organisatie kan leiden tot grote consequenties - Afspraken zijn niet juridisch afdwingbaar
SSC	- Eigen organisatie met expertise, benodigde middelen en eigen budget - Schaalbaar in omvang/ personeel - Mogelijkheid tot uitbesteden en aantrekken expertise - Optimale bundeling van kennis en capaciteit voor het uitvoeren van gemeenschappelijke taken met een vergelijkbaar karakter	- Minder geschikt voor het leveren van maatwerk aan de deelnemers individueel - Initiële opstartkosten kunnen hoog zijn - Afnameverplichting: wanneer een SSC actief is, is een afnameverplichting aan te raden om te voorkomen dat buiten het SSC om gewerkt wordt - Lokaal beleid of specifieke ambities van de deelnemende organisaties kan de effectiviteit van het SSC verminderen
Matrix organisatie	- De deelnemers kunnen eenvoudig kennis en vaardigheden van elkaar overnemen. - Taakspecialisatie en persoonlijke ontwikkeling zijn mogelijk. - Instappen of uitstappen bij bepaalde projecten is mogelijk. - Meer specialisatie levert hogere waarde op voor de deelnemers	- Er kan over- of ondercapaciteit ontstaan - Conflicterende belangen liggen op de loer - Kwetsbaarheid is aanwezig wanneer de aangewezen medewerkers op een thema niet meer beschikbaar zijn - Het aansturen en managen is lastig wanneer vanuit meerdere hoeken wordt gestuurd op de inzet van medewerkers

Voordelen en aandachtspunten bij diverse kansrijke samenwerkingsvormen

Samenwerkingsvormen die afvallen op basis van vraagstelling en bevindingen

Een andere samenwerkingsvorm die tijdens de sessie ter sprake kwam is aansluiting zoeken bij de huidige **Omgevingsdienst** Midden en West Brabant (OMWB). Deze omgevingsdienst is opgezet vanuit de WGR voor een grote regio van Bergen om Zoom tot en met Tilburg. De omgevingsdienst is voornamelijk een uitvoeringsorganisatie. Deze organisatie achten wij te groot en inbedding van circulaire activiteiten voor de acht gemeenten te complex voor deze vraagstelling. Een andere optie die is overwogen is het vergoten van huidige samenwerkingsverbanden in de regio in de vorm van een **Centrumgemeente**. Eventueel zou uit de doorontwikkeling van Afvalservice Breda (grootste speler in de regio, meeste fte met kennis/ervaring) een gezamenlijke organisatie kunnen ontstaan. Het risico is daarbij aannemelijk dat Breda daarin een (te) grote stem in krijgt. Deze vorm achten wij daarom niet geschikt voor de ambities op het gebied van VANG en circulair, omdat we een risico zien in de onderlinge verhoudingen wanneer op de fundamenteën van Afvalservice wordt voortgebouwd.

5.3 Samenwerkingsscenario's

Om te komen tot succesvolle samenwerking zijn er op basis van het voorgaande in onze optiek drie kansrijke scenario's. In het onderstaande lichten we deze scenario's toe en geven wij per scenario de voor- en nadelen aan:

Scenario 1

Uitgangspunt is samenwerking gebaseerd op privaatrecht. In dit scenario maken de 8 gemeenten afspraken in de vorm van bijvoorbeeld een convenant, bestuursafpraak of intentieverklaring. De nadruk ligt dan vooral op afstemming, een lichte vorm van samenwerking. Als er behoefte is aan een zelfstandige, meer robuuste organisatie om taken uit te voeren kan dit in de vorm van een stichting, BV of NV.

Scenario 2

Uitgangspunt is samenwerking gebaseerd op publiekrecht. In dit scenario maken de 8 gemeenten afspraken in de vorm van bijvoorbeeld een regeling zonder meer, convenant of bestuursafpraak, maar dan dus gebaseerd op publiekrecht. De nadruk ligt dan vooral op afstemming. De eerste stap die dan moet worden gezet is de intentieverklaring voor het maken van deze bestuurlijke afspraken.

Scenario 3

Uitgangspunt is samenwerking op publiekrecht waarbij scenario 2 de basis vormt. Scenario 3 gaat echter verder dan scenario 2 in die zin dat de samenwerkende partijen zich uitspreken om door te groeien naar een intensievere vorm van samenwerking in de vorm van bijvoorbeeld een openbaar lichaam, bedrijfsvoeringorganisatie of gemeenschappelijk orgaan. In deze optiek zijn een SSC of matrix organisatie dan de meest effectieve organisatievormen.

Scenario	Samenwerkingsvorm	Publiek- of privaatrecht	Voordeel	Nadeel
1	Bestuurlijke afspraken	Privaatrecht	Snel te realiseren	Minder democratische borging
	Bestuurlijke Afspraken + NV/BV	Privaatrecht	Kennis en uitvoering gekoppeld binnen een organisatie	Verlies ambtenaarsfunctie Hoge administratieve lasten
2	Bestuurlijke Afspraken	Publiekrecht	Democratische borging Werkgroep kan blijven functioneren	Redelijk vrijblijvend
3	Bestuurlijke afspraken + SSC	Publiekrecht	Kennis en uitvoering gekoppeld binnen een organisatie Behoud van ambtenaarsfunctie Schaalbaar	Flinke investering in tijd en geld
	Bestuurlijke afspraken + matrixorganisatie	Publiekrecht	Democratische borging Behoud van ambtenaarsfunctie	Hoge coördinatie- en administratie lasten

Conclusie

De drie scenario's zijn opgezet binnen de kaders omschreven in hoofdstuk 4.3, waarbij nuances zitten tussen de mate waarin een scenario aansluit bij deze kaders.

Wij sluiten ons aan bij het advies van de Gemeentewet om te kiezen voor een publieksrechtelijke samenwerking aangezien de samenwerking een openbaar belang dient, waarbij de democratische borging een belangrijk element vormt in de samenwerking:

- Hierdoor heeft scenario 1 niet de voorkeur, maar kan nog steeds afgewogen worden als optie. Afspraken met als uitgangspunt publiekrechtelijke samenwerking vormt de basis van zowel scenario 2 en 3.
- Scenario 2 is snel te realiseren en vormt een flexibele basis voor nadere uitwerking. Tegelijkertijd kan de huidige werkgroep blijven functioneren en aan de slag met de eerste activiteiten en versnellingsprojecten. Nadeel van scenario 2 is de kwetsbaarheid bij vertrek van expertise en de weinige middelen van verplichting waardoor naleving en gezamenlijke doelen onder druk kunnen komen staan, mochten zich ontwikkelingen voordoen (lokaal of regionaal).
- In onze optiek sluit scenario 3 het beste aan bij de gestelde kaders en de langetermijnvisie. De samenwerking komt het best tot zijn recht in de vorm van een SSC waarbij kennis en uitvoering gekoppeld zijn binnen een separate organisatie waarover afspraken zijn gemaakt. Een groot voordeel van een publiekrechtelijke SSC is het behoud van de ambtenaarsfunctie voor medewerkers en een bijbehorend groeiperspectief. Een matrix organisatie is hierop een alternatief, waarbij we moeten melden dat op deze schaalgrootte (450.000 inwoners) de coördinatie- en administratielasten aanzienlijk kunnen zijn en vooruitgang kunnen vertragen. Scenario 3 vraagt om een grotere investering in geld en tijd, maar past het beste bij de uitgesproken ambitie van de 8 gemeenten.

6. Advies

De informatie omschreven in de vorige hoofdstukken vormt de basis voor het advies in dit hoofdstuk. Op basis van de gedefinieerde basis voor de samenwerking en de uiteengezette en overwogen “samenwerkingsvormen” zijn in dit hoofdstuk vervolgstappen benoemd, welke als primaire handvatten dienen in het verder vormgeven van de regionale samenwerking. Deze drie vervolgstappen lopen parallel en hebben invloed op elkaar, mede afhankelijk van de gekozen insteek van het vervolgproces. In hoofdlijnen ziet het proces komende jaren er als volgt uit:

Stroomschema traject voor de komende 5 jaar

De vervolgstappen in de samenwerking zijn op te delen in 3 delen, namelijk:

- De samenwerking verder vormgeven en daarbij een bestuurlijk traject doorlopen, waarbij voorlopig de huidige samenwerking wordt voortgezet met specifieke inhoudelijke en organisatorische speerpunten;
- Een aantal versnellingsprojecten gezamenlijk op korte termijn opstarten die gaan zorgen voor versnelde circulaire impact;
- Quick wins en circulaire kansen om komende periode aan te grijpen.

In de volgende paragrafen worden de vervolgstappen nader toegelicht.

6.1 Vervolgstappen samenwerking

6.1.1 Huidige samenwerking voortzetten

De werkgroep blijft komende periode actief en draagt zodoende bij aan de doelstellingen. Ook richting meer intensieve samenwerking vervult deze werkgroep een belangrijke rol in de voorbereiding en het vormgeven van de nieuwe organisatiestructuur. Het is hierbij belangrijk dat de inzichten uit hoofdstuk 3 (zie blauwe kaders) worden meegenomen. Waar nodig of mogelijk wordt de werkgroep aangevuld met specifieke kennis en expertise uit de eigen organisatie(s) of extern.

Daarbij zijn de belangrijkste taken van de werkgroep komende periode:

- Samenbrengen en verzamelen van kennis en informatie, actuele vragen en ontwikkelingen met elkaar delen en actief elkaar ondersteunen;
- Uitvoeren van een benchmark van de deelnemende gemeenten;
- Input leveren en participeren in de specifieke projecten die in voorbereiding op de start van de samenwerking uitgerold gaan worden;
- Ontwikkelingen lokaal, regionaal en landelijk volgen en hier als regio actie op ondernemen;
- Oppakken van quick wins: a) uit deze notitie en b) nieuwe kansen komende periode.

Acties:

- ✓ Opstellen gezamenlijke formulering taken werkgroep tussen deelnemers
- ✓ Overlegstructuur vormgeven
- ✓ Gezamenlijke intentieverklaring van colleges

6.1.2 Bestuurlijk traject doorlopen

Als basis voor de toekomstige samenwerking worden tussen de gemeenten gezamenlijke afspraken opgesteld en bekrachtigd voor de aanpak van de komende 5 jaar. Hiermee wordt commitment uitgesproken, worden de stappen voor het vervolg helder en wordt er tijd, prioriteit en budget vrij gemaakt voor de vervolgfase. Deze afspraken kunnen direct in de vorm van bestuurlijke afspraken of door te beginnen met een intentieverklaring die later alsnog kan worden omgezet naar bestuurlijke afspraken. In deze afspraken ligt vast:

- Wat de samenwerking inhoudt en welke bijdrage van de deelnemers wordt verlangd;
- Wat de gewenste resultaten zijn waar naartoe gewerkt wordt met een stip op de horizon en een ambitie op de middellange termijn (vertrekpunt is de input uit hoofdstuk 2);
- Welke verplichtingen de samenwerking met zich meebrengt (uren, budget, taken);
- Welke concrete vervolgacties worden opgepakt;
- Op welke wijze terugkoppeling wordt gegeven aan de deelnemende gemeenten betreft resultaten en voortgang.

“De transitie naar een meer circulaire economie in de regio vraagt om gezamenlijk bestuurlijk commitment om de noodzakelijke versnelling in te zetten”

Acties:

- ✓ Proces bestuurlijke besluitvorming uitwerken
- ✓ Bestuurlijke bespreking en afstemming
- ✓ Aanstellen kwartiermaker als regisseur van het vervolgproces
- ✓ Uitwerken vervolgproces n.a.v. gezamenlijke reacties en besluiten

6.2 Versnellingsprojecten opstarten

Komende periode worden een aantal versnellingsprojecten opgepakt. Deze projecten leggen een belangrijke basis voor de toekomstige samenwerking omdat ze een grote impact hebben op circulaire kansen de komende jaren door keuzes die gemaakt worden. En omdat ze een zichtbaar en tastbaar element vormen, waarmee aandacht, inspiratie en bewustwording kan worden gecreëerd. Het zijn daarmee versnellingsprojecten. Tevens is de impact aanzienlijk voor middellange en lange termijn, omdat wanneer deze onderwerpen pas later worden opgepakt daardoor circulaire kansen worden gemist.

Project 1: Regionaal Circulair Ambachtscentrum (RCA): een regionaal netwerk in plaats van lokaal initiatief

Het opzetten van een regionaal circulair ambachtscentrum is een ontwikkeling die op zowel zichtbaarheid, effectiviteit als in de circulaire ketens in de regio (en daarbuiten) meerwaarde heeft. Een regionaal netwerk van circulaire ambachtscentra, met hoofdvestigingen, dependances en specialisatie is een toekomstbeeld dat op regionaal niveau vele kansen biedt. Daarbij worden ook educatie, voorlichting, ondernemerschap en social return meegenomen in deze regionale aanpak. De ontwikkeling van Circulaire Ambachtscentra is in enkele gemeenten reeds opgestart. Het samenbrengen van deze initiatieven legt de basis voor een functioneel en effectief netwerk van circulaire ambachtscentra voor inwoners, ondernemers en vele anderen.

“Een regionaal netwerk van Circulair Ambachtscentra levert een waardevolle en zichtbare bijdrage aan de omslag naar een circulaire toekomst”

De overheid heeft als doelstelling om in 2030 een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra te hebben, hierbij is het dus niet nodig dat elke gemeente zelf het wiel uitvindt. Samenwerken biedt de mogelijkheid om gezamenlijk meer resultaat te halen zonder dat iedere gemeente zelf een ambachtscentrum opzet. Door te kijken naar de mogelijkheden van een RCA als concept, kunnen er hogere doelen gesteld en behaald worden dan door deze zelfstandig op te pakken. Binnen de regio zijn de belangrijkste ingrediënten aanwezig; ambitie, ruimte en kennis. Het advies is om komend jaar nader onderzoek naar te doen hoe de verschillende gemeenten elkaar hierin kunnen versterken.

Figuur: in een Circulair Ambachtscentrum van lineair naar circulair inclusief maatschappelijke kansen zoals opleiding, passende arbeidsplaatsen bieden en regionaal verbinden

Acties:

- ✓ Samenbrengen van de huidige initiatieven voor circulaire ambachtscentra
- ✓ Opstellen gezamenlijke verkenning voor regionaal netwerk
- ✓ Regionale schets met eerste verkennende scenario's opstellen

Project 2: Contractenscan en richtlijnen aankomende aanbestedingen

Tijdens de verkenning is naar voren gekomen dat er een grote diversiteit in contracten voor inzameling, verwerking en leverantie is. Inclusief een veelheid aan contractpartijen. Omdat veel contracten meerjarig worden aanbesteed met specifieke eisen en voorwaarden is dit een belemmering voor schaalvoordeel en uniformiteit. Door het maken van een volledig overzicht (met o.a. looptijden, partijen en aanbestedingsvoorwaarden) ontstaat een totaalbeeld waarop komende periode acties uitgezet kunnen worden. De eerste stap is het vormen van een gezamenlijke visie op toekomstige aanbestedingen. Hieruit volgt een aanpak waarmee de komende jaren resultaten kunnen worden behaald op schaalvoordeel en/of circulaire waarde. Stap voor stap, met inzicht van de benodigde stappen en acties per gemeente, kan daarmee in de toekomst per aanbesteding een toekomstbestendige keuze worden gemaakt die bijdraagt aan de lokale en regionale doelen.

“Inzicht in contracten en looptijden draagt bij aan het verzilveren van kansen en voorkomt onnodige vertraging in de transitie”

Acties:

- ✓ Opstellen totaaloverzicht inclusief evaluatie van contracten, looptijden en voorwaarden
- ✓ Actieplan ‘regionale afstemming contracten’ met mogelijkheden voor de korte termijn en middellange termijn
- ✓ Afspraken maken over contracten en aanbestedingen voor komende termijn
- ✓ Gezamenlijke afspraken maken voor de lange termijn over het omgaan met toekomstige aanbestedingen

Project 3: Aan de slag met circulair beheer

Alle 8 gemeenten hebben een slag te maken op het gebied van circulair beheer. De materialen in de openbare ruimte bieden volop kansen om stappen te zetten het circulair toepassen hiervan, omdat ze in de directe invloedssfeer van de gemeente liggen. Denk hierbij aan trottoirtegels, straatstenen, banken, lichtmasten, hout, maaisel, etc. Circulair beheer begint met het in beeld brengen van alle arealen en objecten in de openbare ruimte op een uniforme manier, zodat stappen kunnen worden gezet. Denk hierbij aan het creëren van materialenpaspoorten, (een database waarin informatie over soort materiaal, hoeveelheid, wijze van montage en locatie van assets is beschreven). Dit vormt de basis voor het benutten van toekomstige circulaire kansen in het beheer van de openbare ruimte. Het draagt bij aan het opzetten van grondstoffenrotondes in de vorm van tastbare of digitale regionale grondstoffen-hubs. Doelstelling hierbij is om de materialen zo hoog mogelijk op de R-ladder in te zetten en om productie van nieuwe materialen te beperken. Deze aanpak geeft invulling aan het Stolp-principe (zie Inleiding, hoofdstuk 1).

“De materialen in de openbare ruimte vormen een belangrijke kans om snel circulaire ambities waar te maken”

Acties:

- ✓ Arealen uniform in beeld brengen
- ✓ Verkennen opzetten gezamenlijk materialenpaspoort
- ✓ Verkennen mogelijkheden voor toepassingen (lokaal en regionaal) voor vrijkomende materialen
- ✓ Eerste regionale pilots voor regionale (gemeentegrens overschrijdende) toepassingen van materialen uit de openbare ruimte

6.3 Quick Wins en circulaire kansen

6.3.1 Quick Wins

De onderstaande quick wins zijn tijdens het project verzameld als activiteiten waar op korte termijn mee gestart kan worden. Deze zijn onderverdeeld naar een aantal thema's zonder prioriteit en volgorde en zonder de verwachting hierin compleet en volledig te zijn. De werkgroep kan aan de hand van deze quick wins aan de slag terwijl de samenwerking formeel ingevuld wordt.

Organisatie en kennis

- Projecten en investeringen komende 5 jaar op een rij zetten per gemeente en hiermee inzicht krijgen in aankomende investeringen
- Kennismatrix opstellen met beschikbare kennis binnen de werkgroep en binnen de organisaties
- Overzicht maken van vacatures en ontbrekende kennis/capaciteit
- Werving en selectie van medewerkers regionaal organiseren
- Belangrijke initiatieven op circulair/afval per gemeente in beeld brengen
- Opstellen lijsten met leveranciers en contractpartijen per gemeente
- Aanbieden stage- en of afstudeerplaatsen voor regionale samenwerking
- Congres- en kennisbijeenkomst-planning maken voor vakinhoudelijke ambtenaren zodat optimale kennisvergaring en kennisdeling tussen de ambtenaren zelf en de diverse gemeenten plaats kan vinden.

Grondstoffen

- Overzicht maken van de grondstofhoeveelheden per gemeente als basis voor optimalisatie (via bijvoorbeeld een benchmark)
- Gezamenlijk opstarten van verbetervoorstellen voor enkele specifieke materialen/grondstoffen
- In beeld brengen van de inzamel- en ondersteuningsinitiatieven per gemeente van zowel de gemeente als overige bedrijven en organisaties zoals kringloopwinkels
- Verkennen van een regionaal GRIP-voorziening (volgens voorbeeld ROVA): een mobiel inleverpunt dat bijvoorbeeld op weekmarkten en bij bouwmarkten kan worden ingezet als extra inleverpunt waarmee meer waardevol materiaal kan worden ingewonnen
- Benoemen van 3 pilots voor reststromen voor gehele regio of minimaal 50% van de deelnemers
- Experiment uitwerken (samen met bijvoorbeeld stageplek) voor een lokale 'Cityloop': een hele keten binnen de regio organiseren
- Gezamenlijk loket oprichten en een contactpersoon aanwijzen die namens de regio optreedt als contactpersoon voor de regionale ondernemers
- Ruimte bieden aan circulaire startups aansluitend op de materiaalstromen van inzameling en milieustraat, vergelijkbaar met het Upcycle Center in Almere

Inwoners en maatschappij

- Opstellen communicatierichtlijn voor het uitgeven van regionale informatieberichten. Hiervoor communicatie opzetten zoals het schrijven van artikelen voor websites en de lokale huis-aan-huis bladen
- Irritatie- en meldingenoverzicht betreft afvalinzameling maken met als resultaat inzicht waar burgers veel tegenaan lopen in de gemeenten en dat onderling afstemmen en omzetten naar een actielijst
- Repair cafés regionaal opschalen als meerwaarde voor a) circulair en b) verlaging kosten voor inwoners in verband met voorkomen nieuwe aanschaf
- Organiseren informatiebijeenkomst(en) voor ondernemers

Overig:

- Naast huishoudelijk en circulair ook optrekken op flankerende onderwerpen zoals aanpak zwerfafval, educatie en dergelijke.
- Benchmark uit (laten) voeren voor VANG en circulair als nulmeting binnen de individuele gemeenten en gebruik maken van bestaande (recente) rapporten en onderzoeken
- Lokale initiatieven aanmoedigen, verbindingen leggen en waar mogelijk ondersteunen binnen de mogelijkheden die in huidige en toekomstige afspraken worden gemaakt
- Eerste KPI's benoemen voor vervolgstappen
- Verbinding leggen met het bestuurlijk overleg (RWB) circulaire economie

6.3.2 Circulaire kansen

Tijdens dit project is er een deskresearch gedaan naar circulaire initiatieven en bedrijven die kansen bieden voor een circulaire economie. Uit deze verkenning is een lijst van 100 circulaire interessante initiatieven/bedrijven uit de omgeving van de 8 gemeenten naar voren gekomen (bijlage 3). De initiatieven en bedrijven zijn actief in verschillende sectoren en bieden daardoor ook meerdere kansen. Deze lijst is niet uitputtend maar vormt een vertrekpunt voor verdere circulaire initiatieven. Het advies is vooral om in gesprek te gaan en te kijken waar mogelijkheden voor samenwerking liggen. Op basis van de primaire taken van de gemeenten in relatie tot de ondernemingen wordt hier invulling aan gegeven op een wijze die past binnen de wet- en regelgeving. Daarbij kan gekeken worden naar mogelijkheden om in experimenten of pilots (tijdelijk) een bepaalde samenwerking of afwijkende aanpak te kiezen, wanneer dit de circulariteit ten goede komt. In de sectoren en soorten ondernemingen is vooral de link met de primaire taak van de overheden belangrijk; welke stromen komen nu via de afvalinzameling vrij (via inzameling bij huishoudens en op milieustraat) en hoe kunnen deze stromen beter.

De belangrijkste sectoren staan hieronder omschreven.

- **Kringloop:** Kringlooporganisaties zijn waardevol voor elke gemeente omdat zij zich inzetten voor verlenging van levensduur en daarbij vaak ook succesvol werken aan een inclusieve maatschappij. Hierbij liggen er waardevolle kansen in het met elkaar verbinden van de losse initiatieven. Bovendien kunnen kringloopwinkels in combinatie met milieustraten, Circulaire Ambachtscentra, woningbouwcorporaties en zelfs met lokale ondernemingen meer impact maken wanneer ze hun positie en propositie kunnen verbeteren. Waardevolle materialen kunnen daardoor via 'Kringloop 3.0' binnen de regio worden gehouden of mensen met minder bestedingsruimte kunnen via kringloop-initiatieven, naar voorbeeld van de voedselbank, worden geholpen. Door slim de positie van de kringloop in te bedden in bedrijfsvoering, kan binnen bestaande wet- en regelgeving, bruikbaar materiaal een tweede leven krijgen.
- **Repair café:** Veel gemeenten hebben een repair café. Dit zijn zelfstandige organisaties die met behulp van diverse vrijwilligers proberen producten zo hoog mogelijk op de R ladder te houden. De reparaties, vaak uitgevoerd door vrijwilligers en gepensioneerden, verlengen de levensduur. In het terugdringen van onze consumptiedrang zitten hier kansen. Daarbij is wel verbreding nodig. Veel nog goed te repareren materialen komen nu op de milieustraat terecht. Door de gedachte van het repair café breder in te zetten en te verbinden met bijvoorbeeld een innamepunt op (of voor) de milieustraten kan veel meer materiaal een tweede of derde leven krijgen. Hiervoor is dan wel koppeling nodig tussen milieustraat, repair café en bijvoorbeeld lokale ondernemers of kringloopwinkel.
- **Bouw- en houtmaterialen:** Er zijn een aantal organisaties die werken met het recyclen, upcyclen en verkopen van gebruikte bouw- en houtmaterialen. Het opnieuw gebruiken van materialen uit sloop, demontage en dergelijke kan met een lokaal netwerk van inzamelpunten, vaklieden en afnemers (zoals woningcorporaties, aannemers en particulieren) een aanzienlijke reductie teweegbrengen van het gebruik van nieuwe materialen. Tevens biedt dit kansen voor bedrijven en startups om hier een waarde aan toe te voegen en een inkomen uit te verdienen. De materialen van de milieustraat en eventueel uit de openbare ruimte kunnen hierin worden meegenomen.
- **Biobased & "Argofood":** Er is een flink aantal bedrijven dat werkt met innovatie en duurzaamheid in de bio-industrie. Denk hierbij aan inzamelen van mono stromen zoals koffiedik of compost. Bij deze initiatieven is het lokaal houden van de grondstoffen en het terugdringen van bijvoorbeeld de behoefte aan kunstmest een belangrijk element. Ook kunnen biomaterialen als grondstof dienen voor hoogwaardige producten zoals bouw materiaal, isolatie en dergelijke.
- **Kleding/textiel:** Er zijn een aantal partijen die werken met het verkopen van tweedehands kleding en het recyclen van textiel. Deze stroom heeft, ook vanuit de inzameling in gemeenten, veel potentie. De materialen zijn zeer divers van kwaliteit maar voor elke kwaliteit is een toepassing te vinden waarbij er kansen liggen om kwalitatief goede materialen (denk aan kleding maar ook bijvoorbeeld delen van meubels) nog een hoogwaardige tweede toepassing te geven.

De tabel hieronder geeft een indicatie in welke mate de sectoren bijdragen, hoe meer cirkels hoe groter de bijdragen aan verschillende thema's.

Sectoren	Grondstoffen	Financieel	Ondernemers	Sociale werkvoorziening	Bewustwording	Dienstverlening burgers
Kringloop	●●●	●●	●●	●●	●●●	●●
Repair café	●●	●●	●	●●	●●●	●●
Bouw- en houtmaterialen	●●●	●●●	●●	●●	●	●
Biobased & agrofood	●●	●●	●	●	●	●
Kleding/textiel	●●●	●●	●●●	●●	●●	●

Scope verbreden voor meer impact

De primaire taken van de gemeenten liggen met name op het huishoudelijke afval. Vanuit die koers is het logisch en begrijpelijk om dit als kaderstellend en een begrenzing te zien. Echter, de stap naar circulariteit gaat juist om het integraal benaderen van grondstoffen die lokaal en regionaal aanwezig zijn. Huidige wet- en regelgeving zijn daarin leidend, echter tegelijkertijd vaak beperkend om de circulaire kansen te verzilveren. Er zijn als regio voldoende mogelijkheden hier op creatieve wijze invulling aan te geven. De beschikbare kennis bij de gemeenten vormt een waardevol en niet te onderschatten aspect om publieke en private partijen te helpen de juiste stappen te zetten. De gemeenten kunnen in de samenwerking bijvoorbeeld met kennisdeling, het organiseren van netwerkbijeenkomsten of door het in eerste instantie toeleveren van materialen aan startende ondernemers een vliegwielfunctie vervullen. Daarnaast adviseren wij om binnen de eigen gemeentelijke organisaties ook verbinding te leggen met afdelingen waar grote hoeveelheden materialen aanwezig zijn (denk aan bouw/gebouwen, beheer, milieu) en de taakvelden rondom klimaat en energie en daarin samen op te trekken voor het bereiken van toekomstbestendige oplossingen.

6.4 Conclusie & vervolg

Kijkend naar de opgaven die op ons afkomen, zoals klimaatverandering, de energietransitie, biodiversiteit en woningnood, is het essentieel om circulaire stappen te zetten. Het lastige en tegelijkertijd mooie aan circulariteit is dat het zoveel raakvlakken heeft met de andere opgaven. Kijkend naar de 8 gemeenten is regionale samenwerking op het gebied van VANG en circulair een stap in de juiste richting. In dit project is reeds een belangrijke basis gelegd om vanaf nu structureel samen te gaan werken. Tijdens de verschillende sessies en interviews kwam een sterk gedragen ambitie naar voren om in de regio aan de slag te gaan met circulair. Tegelijkertijd zien we ook dat de verschillen tussen de gemeenten een risico in de vorm van scheefgroei en ongelijkheid vormen, om echt toe te kunnen groeien naar een circulaire toekomst. Ons advies richt zich op potentieel succesvolle samenwerking binnen de ambitie en kaders die naar boven zijn gekomen tijdens het proces. Daarbij adviseren wij om komende tijd nadrukkelijk gezamenlijk af te stemmen op welke wijze meer uniformiteit in beleid, processen en uitvoerende taken kan worden aangebracht vanwege de winst die dit op lange termijn oplevert.

Advies

Het onderzoek zoals we dat afgelopen periode hebben uitgevoerd in opdracht van de werkgroep van de 8 gemeenten, laat de kansen en mogelijkheden zien die samenwerking biedt. Vanuit het traject past hetgeen beschreven in scenario 3 het beste bij de input uit het gehele traject, waarbij ook de beste kansen liggen om duidelijke stappen te zetten. Het behoud van de eigen identiteit en autonomie versus de gewenste samenwerking worden hierin het beste vastgelegd, waarbij op basis van duidelijke afspraken hier een separaat team mee aan de slag kan. Er zijn een aantal samenwerkingsvormen benoemd met voor- en nadelen. Het SSC komt hierbij naar voren als het meest passend op basis van de huidige inzichten, vooral omdat deze samenwerkingsvorm ook de meeste risico's afdekt die in het proces naar voren zijn gekomen (zie paragraaf 5.2). Daarbij gaat het vooral om kennisborging, het hebben van voldoende beschikbare capaciteit en een

evenwichtige samenwerking zonder cherry picking. Met een publieksrechtelijke grondslag, waarop scenario 3 inzet, is bovendien de verbinding met de democratische principes aanwezig. Voor een dynamisch onderwerp als circulair, waar komende jaren enorme veranderingen te verwachten zijn, is dit belangrijk voor het politieke draagvlak.

Scenario 2 kan naar ons oordeel een verstandige tussenoplossing bieden waarmee op korte termijn de basis wordt gelegd voor samenwerking en waarmee een start gemaakt wordt voor verdere uitwerking. Echter, het risico bestaat dat in scenario 2 de afspraken (te) vrijblijvend zijn, wat op de langere termijn de slagkracht van de samenwerking beperkt.

Vervolgstappen komende periode

Wij adviseren de regio om de komende periode de focus te leggen op de volgende stappen:

- Bestuurlijk bespreken en bekrachtigen van de eerste fase van samenwerking door het uitspreken van de intentie de ingeslagen weg voort te zetten;
- Het aanstellen van een kwartiermaker en/of werkgroep die de volgende stappen naar samenwerking gaat begeleiden en vanuit de waardevolle inzichten en scenario's komt tot een voorstel waarover een besluit genomen kan worden in de komende 6 tot 9 maanden;
- Het voortzetten van de werkgroep met een duidelijke koers en opdracht, waarbij in ieder geval de versnellingsprojecten (zie 6.2) en quick wins (zie 6.3) worden meegenomen;
- In de loop van 3^e kwartaal 2023 een bijeenkomst organiseren waarin de bevindingen van zowel het bestuurlijk proces als de resultaten van de werkgroep samen worden gebracht. Hierop volgt een volgende stap in de samenwerking; de activiteiten voor 2024 en verder.

Tot slot

In afgelopen periode hebben wij samen met uw werkgroep en met uw bestuurders ervaren hoe het onderwerp leeft in de regio. Iedereen is enthousiast met het onderwerp aan de slag te gaan. Iedereen ziet het belang om zelf en als regio stappen voorwaarts te zetten. Gedurende het proces hebben wij signalen ontvangen dat er naast kansen ook risico's aan samenwerking verbonden zijn. Het is nu in ieders belang om de eerste stap voorwaarts te zetten en van daaruit komende periode successen te gaan halen. Impact maken kan het beste door als regio samen te werken. Een regio van ruim 400.000 inwoners. Door regelmatig het Stolp-principe erbij te halen ontstaat het besef weer waarom circulair zo belangrijk is. Grondstoffen zijn niet oneindig voorradig en bovendien kosten ze (veel) geld. Wij hebben er vertrouwen in dat de eerste stappen reeds zijn gezet om komende jaren slagvaardig samen te gaan werken.

Wij wensen de regio veel circulariteit toe!

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout
E: mark.vandenkieboom@anteagroup.nl

Copyright © 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlelen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl

Bijlage 1 Samenstelling werkgroep

Bijlage 1 Samenstelling werkgroep

De ambtelijke werkgroep die tijdens het project namens de gemeente heeft deelgenomen is hieronder weergegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat organisaties waarbij meerdere personen staan genoemd, tijdens de diverse bijeenkomsten en sessies een wisselende afvaardiging hebben gekend.

Contactpersonen Werkgroep Regio West Brabant VANG			
organisatie	voornaam	achternaam	functie
Gemeente Breda	Ine	Wilms	strategisch adviseur afval en circulariteit (Afvalservice)
Gemeente Breda	Jorien	Vriens	o.a. Coördinator afvalservice in regio
Gemeente Breda	Hang-Lin	Lam	secc, contactpersoon, aanwezig bij bestuursessie
Gemeente Etten-Leur	Theo	Janssen	vakspecialist afval & recycling
Gemeente Etten-Leur (2e)	Jeroen	Pimmlaar	
Gemeente Drimmelen	Karel	van Twist	coördinator Duurzaamheid & Leefomgeving
Gemeente Drimmelen	Marianne	Dalmolen	beleidsadviseur afval
Gemeente Oosterhout	Tim	Jagtenberg	Teamleider Stadsbeheer
Gemeente Oosterhout (2e)	Stefan	Verbeeck	
Gemeente Oosterhout (3e)	Alice	Dinger	
Gemeente Oosterhout (4e)	Fiona	Goossens	
Alphen-Chaam	Toon	van den Wijngaard	beleidsadviseur afval
Gemeente Geertuidenberg	Rik	van Son	beleidsmedewerker afval en milieu
Gemeente Geertuidenberg (2)	Koen	Lemmens	beleidsmedewerker afval en milieu
Gemeente Altena	Bert	Hooijmaijers	beleidsmedewerker Afval
Gemeente Altena (2e)	Mirjam	van der Vlies-van Tilborg	ondersteunend beleidsmedewerker
Gemeente Moerdijk	Julia	Suijkerbuijk	beleidsmedewerker afval

Bijlage 2 Themakaarten huidige situatie

Inleiding

Aan de hand van de CirQscan-vragenlijsten, de interviews en separaat verzamelde informatie wordt de situatie van de verschillende gemeenten naast elkaar gezet en met elkaar vergeleken. Op deze wijze ontstaan inzicht en overzicht over de huidige situatie. Een belangrijke stap in het verkennen van kansen voor samenwerking, waarbij zowel quick wins als meer structurele vormen van samenwerking op middellange en lange termijn naar voren kunnen komen.

De themakaarten zijn:

- A. Visie & Beleid;
- B. Feiten & Cijfers;
- C. Organisatie, Capaciteit & Kennis;
- D. Milieustraten & Circulaire ambachtscentra;
- E. Contracten.

A. Visie & Beleid

Dit themablad gaat over visie & beleid, hierbij is er gekeken naar onder andere beleidsplannen, coalitieakkoorden en doelstellingen voor de toekomst.

(beleids-)plannen

Gemeente:	Beleidsplan of visie Ja/Nee	Looptijdplan	Ambities	Beleidsplan circulair	Beleid hergebruik grondstoffen
Alphen-Chaam	Nee	-	Nastreven VANG-doelstellingen	Nee	Nee
Altena	Ja	2019 Geen einddatum	Hergebruik grondstof. Wens: bij best presterende gemeenten komen	Ja	Ja
Breda	Ja	2016 - 2026	2030 50% minder grondstofgebruik, 2050 100% circulair	Nee	Nee
Drimmelen	Ja	Tot 2021 (verlopen)	Grondstoffen i.p.v. restafval inzamelen	Nee	Ja
Etten-Leur	Ja (afvalbeleid 2020)	2020 Geen einddatum	Minder restafval, meer hergebruik, 2050 circulair	Nee	-
Geertruidenberg	Ja (afvalvisie G'berg 2016)	2016-2025	Minder restafval, meer afvalscheiding (75% in 2025)	Nee	Nee
Moerdijk	Nee (wel een verordening en nadere regels)	-	-	Nee	Nee
Oosterhout	Nee	-	50 kilo restafval per inwoner in 2030, 0 kg in 2050.	Nee	Nee

Coalitieakkoorden

Uit de diverse coalitieakkoorden blijkt dat over de gehele linie:

- Het reduceren van restafval een belangrijk item is richting een duurzame toekomst;
- Een circulaire economie in 2050 als doel wordt genoemd, waarbij de wegen ernaartoe en de kanttelingen hierbij divers zijn, zoals de ontwikkelingen op technologisch vlak en innovaties. Daarbij wordt 50% circulair in 2030 als tussenstation genoemd;
- Bewustwording en gedragsverandering worden genoemd als belangrijke aspecten om de doelen te kunnen halen.

Focus

Uit de antwoorden in de CirQscan komt naar voren dat de focus van veel gemeenten ligt op het realiseren van samenwerking en circulaire economie. Hierbij wordt aangegeven dat focus en bewustwording belangrijk is. Daarbij gaat het om bewustwording binnen de organisatie en focus om te zorgen dat de opgepakte projecten niet te breed worden, dit mede doordat het onderwerp circulaire economie blijft groeien.

Conclusie

- Op hoofdlijnen liggen de doelstellingen dicht bij elkaar. Alle gemeenten willen graag werken aan de VANG/circulaire doelstellingen.
- Focus op VANG doelstellingen.
- Ambities voor circulair maar nog niet overal omgezet in beleidsplannen.

- Uit de interviews komt naar voren dat er uitdagingen zijn om focus te vinden in de circulaire economie, mede doordat het onderwerp steeds breder en dieper wordt.

B. Feiten & Cijfers

Het themablad feiten & cijfers gaat in op de getallen en informatie die naar voren zijn gekomen vanuit de CirQscan. Hierbij gaat het onder andere de inwonersaantallen, cijfers over afval en inzamelmethoden.

Aantallen

Gemeente:	Inwoners per 1 jan 2022	Huishoudens per 1 jan 2022	Totaal afval VANG in KG (2021)	Restafval per inw. in KG (2021)	Grof restafval per inw. in KG (2021)	Inzamel systeem	Afvalstoffen heffing op basis van
Alphen-Chaam	10.425	4.148	114	100	14	Diftar per lediging voor restafval	Vast tarief en aantal ledigingen
Altena	57.008	22.845	102	86	16	Diftar laag frequent	Volume + frequentie
Breda	184.731	88.452	178	155	23	Omgekeerd inzamelen	Aantal personen
Drimmelen	27.484	12.030	104	87	17	Diftar	Vast tarief en op basis van volume + frequentie
Etten-Leur	44.150	18.929	99	75	24	Diftar laag frequent	Vast tarief + aantal ledigingen
Geertruidenberg	21.951	9.648	191	156	35	Omgekeerd inzamelen	Aantal personen
Moerdijk	37.313	16.434	228	189	39	Omgekeerd inzamelen	Vast tarief voor een- of meerpersoonshuis- houden
Oosterhout	56.596	23.190	85,8	72.2	13.6	Diftar	Vast tarief én gewicht + frequentie

Systemen hoogbouw

Gemeente:	Restafval hoogbouw middel	PMD hoogbouw middel	GFT hoogbouw middel
Alphen-Chaam	Minicontainers	Minicontainers	Minicontainers
Altena	Ondergrondse inzamelcontainer	Zak	Cocon
Breda	Rolcontainer s in in pandige ruimtes of ondergrondse containers	Rolcontainers in in pandige ruimtes of buiten bij flat/appartement	In pandig en cocon

Drimmelen	Ondergrondse inzamelcontainer	Zak	Cocon en citybin
Etten-Leur	Ondergrondse inzamelcontainer	Zak	Cocon
Geertruidenberg	Ondergrondse inzamelcontainer	Ondergrondse inzamelcontainer	Cocon
Moerdijk	Ondergrondse inzamelcontainer	Minicontainer of zak	Minicontainer en citybin
Oosterhout	Ondergrondse inzamelcontainer	Zak	Pilot cocon

Systemen laagbouw

Gemeente:	Restafval laagbouw middel	Restafval laagbouw frequentie	Haal of breng systeem PMD	PMD laagbouw middel	PMD laagbouw frequentie	GFT laagbouw middel
Alphen-Chaam	Minicontainer	Iedere 4 weken	Minicontainer en zak	-	Iedere 2 weken	Minicontainer
Altena	Minicontainer	Iedere 4 weken	Haalsysteem	Zak	Iedere 2 weken	Minicontainer
Breda	Minicontainer en ondergrondse inzamelcontainer	Iedere 4 weken	Duaal systeem	Minicontainer, zak, verzamelcontainers	Iedere 2 weken	Minicontainer
Drimmelen	Minicontainer	Iedere 4 weken	Duaal systeem	Zak	Iedere 2 weken	Minicontainer
Etten-Leur	Minicontainer	Iedere 4 weken	Duaal systeem	Zak	Iedere 2 weken	Minicontainer
Geertruidenberg	Ondergrondse inzamelcontainer	Nvt	Haalsysteem	Minicontainer	Iedere 2 weken	Minicontainer
Moerdijk	Ondergrondse inzamelcontainer	Nvt	Haalsysteem	Minicontainer én zak (mensen kunnen kiezen)	Iedere 2 weken	Minicontainer
Oosterhout	Minicontainer	Iedere 4 weken	Haalsysteem	Zak	Iedere 2 weken	Minicontainer

Ontwikkelingen op het vlak van inzameling/opslag en verwerking

Het belangrijkste punt dat hierbij naar voren komt is de ontwikkelingen rondom producenten verantwoordelijkheid (PV) voor verschillende producten en materialen. Deze worden nu door gemeenten ingezameld en de invoering van de PV welke gevolgen dit heeft voor gemeenten. Dit gaat onder andere over de Single Use Plastics, matrassen en textiel.

Conclusies

- Twee vormen van afvalstoffen heffen; diftar en een vast tarief
- De inzameling methoden liggen dicht bij elkaar
- De ontwikkelingen op het gebied van producenten verantwoordelijkheid zijn nog in beweging en zorgen voor enige mate van onzekerheid over de toekomst

C. Organisatie, Capaciteit & Kennis

Het themablad organisatie, capaciteit en kennis gaat in op de getallen en informatie die naar voren zijn gekomen vanuit de CirQscan. Hierbij gaat het onder andere over ruimte voor beleidstaken en inzicht in kenniscapaciteit binnen de organisaties.

Beleidsstaken versus beschikbare tijd

Gemeente	Kennis te kort *	Kennis te bieden **
Alphen-Chaam	n.v.t.	Alles op het gebied van afvalinzameling
Altena	n.v.t.	Circulair voedselsysteem
Breda	n.v.t.	Veel brede kennis in huis met als voorbeeld circulaire economie
Drimmelen	n.v.t.	Alles op het gebied van afvalverwijdering
Etten-Leur	ICT en dataservice	Kennisdeling publiek, publiek samenwerken
Geertruidenberg	n.v.t.	Energie en energiesystemen
Moerdijk	Specifieke kennis moet ingehuurd worden	Beheerders die veel kennis hebben over assetmanagement, afvalbeleid (processen, contractmanagement)
Oosterhout	n.v.t.	Diftar, efficiënte bedrijfsvoering, Afvalbeheer en BOR-taken in één organisatie. Gladheidsbestrijding. Circulair ambachtscentrum en milieustraat.

* + **: De gegevens in bovenstaande tabel zijn door de gemeenten aangeleverd en niet gecontroleerd/in verhouding tot elkaar vergeleken. Dit is een belangrijk aspect in de komende periode hier o.a. door middel van een kennismatrix nader inzicht in te verkrijgen.

Mogelijkheden voor kennisdeling

Gemeente	Beleidsmedewerker duurzaamheid aangesteld?	Beschikbare tijd voldoende?	De volgende werkzaamheden komen in de knel bij tijdgebrek
Alphen-Chaam	✓	✗	Contractbeheer, ontwikkeling beleid
Altena	✓	✗	Samenwerking in de keten
Breda	✓	✗	Er komen geen werkzaamheden in de knel. Door het maken van keuzes en prioriteiten kan alles opgepakt worden.
Drimmelen	✓	✗	Er komen geen werkzaamheden in de knel
Etten-Leur	✓	✗	Budgetbeheer, contractbeheer, uitvoering gerelateerde taken, bestuurlijke overleggen, inkoopprocessen en archivering
Geertruidenberg	✓	✗	Uitvoering klimaatakkoord
Moerdijk	✓	✗	Ontwikkeling beleid
Oosterhout	✓	✗	Wel projecten en pilots maar het ontbreekt aan een plan. Capaciteitsgebrek is een van oorzaken voor het ontbreken van een plan.

Conclusie

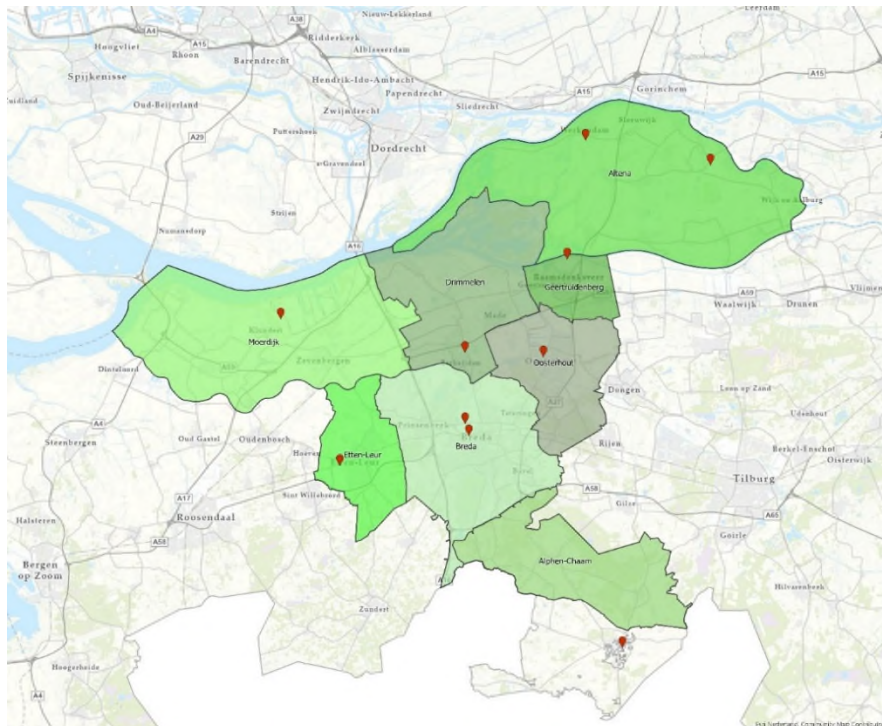
- Alle gemeenten hebben een wisselend fte voor afvalbeleid en uitvoering, tevens worden werkzaamheden in de verschillende gemeenten op eigen manieren ingericht en verdeeld. De absolute aantallen verschillen maar vanuit de vergelijking per 10.000 inwoners komt naar voren dat gemiddeld ongeveer 0,5 fte per 10.000 inwoners beschikbaar is. In een regio met zo'n 440.000 inwoners betekent dat in totaal zo'n 22 fte die zich bezig houden met dit onderwerp.
- De meeste gemeenten geven aan dat er voldoende kennis in huis is voor de dagelijkse taken en werkzaamheden.
- Er is veel specifieke kennis aanwezig in de verschillende gemeenten waarbij een hoge bereidheid is om deze te delen.
- De beschikbare tijd is onvoldoende in alle gemeenten. Daarbij komen verschillende werkzaamheden in de knel, waarbij met name planmatig werken en beleid in de knel komen. In algemene zin kan gezegd worden dat de lopende zaken en pilots kunnen worden opgepakt. Vooruitkijken, strategische aanpak bepalen en samenwerken komen in de huidige werkwijze onvoldoende aan bod.

D. Milieustraten & Circulaire ambachtscentra

Het themablad milieustraten & circulaire ambachtscentra geeft inzicht in de brengvoorzieningen die gemeenten hebben voor grofvuil en andere materialen.

Milieustraten op de kaart

Cijfers over milieustraten

Gemeente:	Opp. milieustraat (in m2)	Toegang-systeem	Leeftijd milieustraat (in jaren)	Toekomstbestendig komende 10 jaar?	Indicatie vernieuw. Milieu-straat	Plannen circ. Ambachts-centrum
Alphen-Chaam	3.000	Toegangspas	22	Ja	Nee	Nee
Altena (2 stuks)	13.418	Legitimatie	20	Ja	2022/2023	Nee
Breda (2 stuks)	10.300	Toegangspas	20	Nee	2025/2026	Ja
Drimmelen	3.000	Geen	19	Nee	Nee	Nee
Etten-Leur	10.000	Toegangspas	12	Ja	2026	Ja
Geertruidenberg	5.000	Legitimatie	20	Ja	Voor 2030	Nee
Moerdijk	4.500	Bewijs v. Inschrijving	23	Nee	Voor 2032	Nee
Oosterhout	7.500	Toegangspas	10	Ja	2032	Ja

Communicatie en informatievoorziening

Op basis van de openbaar beschikbare informatie, die voor inwoners te vinden is via bijvoorbeeld de website, komt het volgende beeld naar voren:

- Op de startpagina van alle gemeenten is direct het onderwerp 'Afval' vindbaar;
- De inhoud van de website is erg divers qua indeling en inhoud, waarbij de voor inwoners belangrijke informatie zoals openingstijden, afvalsoorten en betaalde en gratis stromen wel te vinden is;
- Er zit veel verschil tussen de uitstraling en toegankelijkheid van de websites. Bij de gemeente Etten-Leur is een koppeling met de Afvalwijzer. Zonder adres kom je hier niet bij nieuwe informatie;

- De informatie is met name gericht op het ontdoen van afval en materialen zoals huis-aan-huis inzameling en de milieustraat. Preventie en duurzame opties staan nog beperkt en niet prominent;
- zichtbaar op de sites, waarmee bijvoorbeeld hergebruik of goedkopere/ duurzame opties beperkt tot niet worden aangemoedigd.

Openingstijden milieustraten

De openingstijden van de milieustraten. Uit de verzamelde antwoorden komt onderstaand beeld naar voren:

- De openingstijden op werkdagen zijn zeer divers, waarbij een verschil zichtbaar is tussen ochtend en middag openstelling en eveneens tussen de diverse werkdagen;
- Alle gemeenten kennen een zaterdag openstelling, waarbij wel verschil is in het aantal uren geopend;
- In Geertruidenberg, Altena en Etten-Leur (zomer) kan ook op woensdagen tot 19u de milieustraat bezocht worden;
- De milieustraat in Breda kent als enige een zondag openstelling.

Materiaalstromen

	Materiaalstroom	Alphen-Chaam	Altena	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Moerdijk	Oosterhout
1	Elektrische apparaten	X	X	X	X	X	X	X	X
2	Asbest	X	X	X	X	X	X	X	X
3	C-hout	X	X	X	X	X	X	X	X
4	Gasflessen, brandblussers e.d.	X	X	X	X	nee	X	X	X
5	Grond	nee	nee	X	nee	X	nee	X	X
6	Hout (evt. A-hout en B-hout)	X	X	X	X	X	X	X	X
7	Banden van voertuigen	X	X	X	X	X	X	X	X
8	Dakafval	X	X	X	X	X	X	X	X
9	Geëxpandeerd polystyreenschuim	X	X	X	X	X	X	X	X
10	Gemengd steenachtig materiaal	X	X	X	X	X	X	X	X
11	Gips	X	X	X	X	X	X	X	X
12	Grof tuinafval	X	X	X	X	X	X	X	X
13	Harde kunststoffen	X	X	X	X	X	X	X	X
14	Matrassen	X	X	X	X	X	X	X	X
15	Metalen	X	X	X	X	X	X	X	X
16	Papier en Karton	X	X	X	X	X	X	X	X
17	Textiel (niet tapijt)	X	X	X	X	X	X	X	X
18	Vlagglas	X	X	X	X	X	X	X	X
19	Verpakkingsglas	X	X	X	X	X	X	X	X

In bovenstaande tabel staat aangegeven welke stromen wel/niet op de milieustraat kunnen worden afgegeven. Daarnaast staat door middel van de kleuren aangegeven of de stroom **gratis** is of **betaald**.

Overig:

Enkele overige aspecten rondom milieustraten en circulaire ambachtscentra:

- Diverse gemeenten (o.a. Oosterhout, Breda en Etten-Leur) werken met druktemeters of webcams waarmee inzichtelijk is hoe druk het op de milieustraat is;
- Er zijn in 3 gemeenten concrete plannen voor (het onderzoeken van) een circulair ambachtscentrum. Dit zijn ook de 3 grootste gemeenten qua inwoners: Breda, Oosterhout en Etten-Leur. In de overige gemeenten zijn dit soort plannen op het moment nog niet;

Conclusie

- De milieustraten vertonen een divers beeld over de gemeenten, zoals:
  - Een zeer grote spreiding in openingsdagen en -tijden van de milieustraat tussen de gemeenten;
  - De wijze van toegang tot de milieustraat;
  - Tarieven en gratis/betaalde stromen op de milieustraat.
- De materiaalstromen/fracties die op de milieustraat kunnen worden afgegeven zijn vrijwel gelijk in alle gemeenten. Elektrische apparaten, Piepschuim, Metalen, Papier-karton, Textiel en (verpakings-)glas zijn de stromen die overal gratis kunnen worden aangeboden. Dit betekent dat voor 13 stromen van de 19 stromen er variatie is tussen de gemeenten;
- Binnen het gehele gebied is er goede dekking van milieustraten, waarbij de milieustraat van de buurgemeente regelmatig dichterbij ligt dan de milieustraat van de eigen gemeente;
- De leeftijd en toekomstbestendigheid van de milieustraten laat zien dat er op minimaal de helft van de milieustraten komende 10 jaar ontwikkelingen plaats zullen vinden om deze toekomstbestendig te maken;
- De ontwikkelingen op het gebied van circulaire ambachtscentra bieden mogelijkheden om een goede dekking in de regio te bieden, zonder dat elke gemeente een eigen circulair ambachtscentrum ontwikkelt. 3 van de 8 gemeenten hebben reeds concrete stappen gezet voor een CA.

E. Contracten

Het themablad contracten geeft inzicht op hoofdlijnen in de contracten, en de verwerking.

Uitbesteding stromen

		Alphen-Chaam	Altena	Breda	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Moerdijk	Oosterhout
1	Elektrische apparaten								
2	Asbest								
3	C-hout								
4	Gasflessen, brandblussers e.d.								
5	Grond								
6	A-hout en B-hout								
7	Banden van voertuigen								
8	Dakafval								
9	Geëxpandeerd polystyreenschuim								
10	Gemengd steenachtig materiaal								
11	Gips								
12	Grof tuinafval								
13	Harde kunststoffen								
14	Matrassen								
15	Metalen								
16	Papier en Karton						X		
17	Textiel (niet tapijt)						X		
18	Vlakglas						X		

In bovenstaande tabel staat aangeven welke stromen wel (geel)/niet (groen) worden uitbesteed. Met de kruisjes is aangegeven van welke stromen de komende 2 jaar de contracten aflopen. De witte vakken geven aan dat deze fractie niet wordt ingezameld.

Leveranciers

Voor de verschillende materialen en inzamelvoorzieningen zijn er diverse leveranciers in beeld bij de gemeenten. Hieronder een opsomming van de genoemde leveranciers voor:

- Inzamelvoorzieningen aan huis: Plastic Omnium, Inovim, Weber, TWS, Kliko, Afvalstoffendienst, gemeente Breda, ESE, Engels Eindhoven;
- Inzamelvoorzieningen (boven- en ondergronds): NewWaste, Waste Vision, MCB, Kliko, Kleding Inzameling Nederland (KIN), Afvalstoffendienst, Sulo, Gemeente Breda, Engels Eindhoven;
- Overige leveranciers:
  - o Jansen Hydrauliek Service (Dongen)
  - o Groenenboom containerservice (Oosterhout)
  - o Renewi (containers, transport e.d.)
  - o Inovim (paslezers e.d.)
  - o Tereco (hekwerken etc)
  - o CEDO (PBD zakken)
  - o BUBECO.
- De verwerking van de afvalstromen wordt in de verschillende gemeenten door diverse partijen uitgevoerd, waarbij tevens een grote variatie in de looptijden uit de antwoorden naar voren komt. Naast de grote verwerkers worden ook lokale, kleinschalige verwerkers als verwerker ingezet.

Divers

- De verwerking van de afvalstromen wordt in de verschillende gemeenten door diverse partijen uitgevoerd, waarbij tevens een grote variatie in de looptijden uit de antwoorden naar voren komt. Naast de grote verwerkers worden ook lokale, kleinschalige verwerkers als verwerker ingezet.
- Van enkele stromen, met name in Altena, Geertruidenberg, lopen de komende 2 jaar contracten af. Van de periode erna is hierover geen informatie bekend.
- Van de 7 gemeenten (Alphen-Chaam niet meegerekend) hebben 4 gemeenten inkoopvoorwaarden opgesteld die duurzaam en circulair voorop stellen. De overige gemeenten hebben dit op dit moment niet.
- Uit de interviews is naar voren gekomen dat er per gemeente wisselend beleid is rondom inkoop en aanbesteding.

Conclusie

- Er is een overlap tussen de diverse leverancier- en contractpartijen met de gemeente, maar daarbij wordt er niet of beperkt gezamenlijk met deze partijen gewerkt.
- De contracten van/voor verwerking van de diverse materiaalstromen zijn zeer divers in partij en looptijd.
- Door de diversiteit in de contracten, leveranciers en partijen is er ruimte om kleinschalig te kijken naar welke mogelijkheden hier zijn voor uitbreiding en daarna verder te werken op basis van looptijd en andere kenmerken. Quick wins zijn snel gemaakt. Langere termijn-oplossingen en strategische samenwerkingen bieden uiteindelijk echte meerwaarde waarbij meer circulaire resultaten kunnen worden behaald.

Bijlage 3 Circulaire initiatieven in de regio

Bijlage 3 Circulaire initiatieven in de regio

Nr.	Gemeente	Bedrijf	Sector	Materialen/Producten	R-ladder
1	Alphen-Chaam	Proefboerderij Markhoeve	Biobased&AgroFood	Biobased gewassen	Kennis, onderzoek, innovatie
2	Altena	Biodone	Biobased&AgroFood	Wormen	Repurpose
3	Altena	Firma Wink & Boll	Biobased&AgroFood	Mineralenverwaarding	Recycle
4	Altena	Kringloop Altena	Detailhandel	Spullen	Reuse
5	Altena	Kringloop Werkendam	Detailhandel	Spullen	Reuse
6	Altena	Kringloopwinkel Andel	Detailhandel	Spullen	Reuse
7	Altena	Oerlemans Plastics	Kunststofindustrie	Kunststoffen	Recycle
8	Altena	Orchideeën-kweker 'Butterfly Orchids'	Biobased&AgroFood	Orchideeën	Recover
9	Altena	Poly Products/De Klerk	Biobased&AgroFood	Biocomposiet	Recycle
10	Altena	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
11	Baarle Nassau	Q-lite	High-tech	Displays	Re-use
12	Barendrecht	The Greenery	Biobased&AgroFood	Groenten en fruit	Reduce
13	Bergen op Zoom	Biorizon	Biobased&AgroFood	Kennis	Kennis, onderzoek, innovatie
14	Bergen op Zoom	Delta Agrifoold Business	Biobased&AgroFood	Kennis	Kennis, onderzoek, innovatie
15	Bergen op Zoom	Green Chemistry campus innovation centre	Biobased&AgroFood	Kennis	Kennis, onderzoek, innovatie
16	Bergen op Zoom	Green4Print	Biobased&AgroFood	Inkt	Recycle
17	Bergen op Zoom	Kringloopwinkel Bergen op zoom	Maakindustrie	Spullen	Re-use
18	Bergen op Zoom	Redefinery	Biobased&AgroFood	Hout(pellets)	Recycle
19	Bergen op Zoom	VARTA Valorisiatielab	Biobased&AgroFood	Snoeiafval	Repurpose
20	Breda	Parels van Breda	Detailhandel	Spullen	Reuse
21	Breda	Retour Matras	Maakindustrie	Matrassen	Recycle
22	Breda	Vindingrijk Kringloopwarenhuis	Detailhandel	Spullen	Reuse
23	Breda	Green Revolution	Bouw&Infra	Groenedaken	Reuse
24	Breda	De teruggave	Bouw&Infra	Kantoorruimte	Reuse
25	Breda	Afvalservice Breda	Afvalverwerking	Alle	Reduce
26	Breda	Boerderij Wolfslaar	Biobased&AgroFood	Boerenbedrijf	Re-use
27	Breda	Bolier ontwerp en bouwregie	Bouw&Infra	Ontwerp & bouwregie	Redesign
28	Breda	Breda maakt mij blij	Bouw&Infra	Platform en diensten	Reduce
29	Breda	Circulaire winkel PARELS	Maakindustrie	Spullen	Re-use
30	Breda	Combekk	Maakindustrie	Kookgerij	Repurpose
31	Breda	Deventer profielen	Bouw&Infra	Dichtingen voor ramen en deuren	Recycle
32	Breda	Herenboeren Breda	Biobased&AgroFood	Boerenbedrijf	Reduce
33	Breda	Interior 4 Tomorrow	Maakindustrie	Intrieur	Redesign
34	Breda	Ontwerpbureau Kim en Koen	Maakindustrie	Design	Repurpose
35	Breda	PHARIO	Biobased&AgroFood	Bioplastics	Repurpose
36	Breda	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
37	Breda	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
38	Breda	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
39	Breda	Ricoh	High-tech	Printers, AV-systemen	Redesign
40	Breda	SPIE	High-tech	Optimalisatie, verduurzaming	Redesign
41	Breda	Vermeulen Sloopwerken	Bouw&Infra	Bouwmaterialen	Re-use
42	Drimmelen	Remade Industry	Maakindustrie	Ovenwanten	Repurpose
43	Etten-Leur	Circularity	Kledingindustrie	Kleding	Reuse/Re-purpose
44	Etten-Leur	Kringloper	Detailhandel	Spullen	Reuse
45	Etten-Leur	Repaircafé	Reparatie	Spullen	Repair

46	Etten-Leur	Respect textiles	Textiel	Kleding	Recycle
47	Etten-Leur	Re-Teck	High-tech	E-waste	Reuse/Re-purpose/recycle
48	Etten-Leur	HAK	Biobased&AgroFood	Voeding	Reduce
49	Etten-Leur	Kringloopwinkel Etten-Leur	Maakindustrie	Spullen	Re-use
50	Etten-Leur	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
51	Geertruidenberg	Milvision	Biobased&AgroFood	Vezel productie technologie en materialen	Recycle
52	Geertruidenberg	New Horizon	Bouw&Infra	Bouwmaterialen	Re-use
53	Gilze Rijen	Fieldlab Campione	High-tech	Onderhoud	Repair
54	Maashorst	van Berkel Biomassa & Bodemproducten	Biomassa	Bodemoptimalisatie	Reuse/recycle
55	Moerdijk	B&S Natuursteen B.V	Bouw&Infra	Natuursteen	Reuse
56	Moerdijk	BMC	Biobased&AgroFood	Mest	Recycle/Recover
57	Moerdijk	Krafton	Maakindustrie	GVK Pultrusie	Recycle
58	Moerdijk	Luijtgarden - Specialist in Dakpannen	Bouw&Infra	Dakpannen	Reuse/Re-purpose/recycle
59	Moerdijk	Malthaglas	Maakindustrie	Hol- en vlak glasafval	Recycle
60	Moerdijk	Van Krimpen	Maakindustrie	Kunststof producten tuinbouw	Recycle
61	Moerdijk	Attero	Afvalverwerking	Alle	Recover
62	Oosterhout	RiVO (Residue In, Value Out)	Afvalverwerking	reststoffen algemeen	Re-purpose
63	Oosterhout	De Vinder	Detailhandel	Spullen	Reuse
64	Oosterhout	Weba	Bouw&Infra	Bouwmaterialen	Reuse
65	Oosterhout	Janus vaten	High-tech	Kunstof en metaal	Redesign
66	Oosterhout	Martens Keramiek - Kerloc	Bouw&Infra	Kerloc (hoogwaardig vezelversterkt koud keramisch materiaal)	Recycle
67	Oosterhout	The Box Systems	Bouw&Infra	Huisvesting	Redesign
68	Roosendaal	Gova	Biobased&AgroFood	Plantaardige materialen	Kennis, onderzoek, innovatie
69	Roosendaal	Total Waste Systems	Afvalverwerking	Afvalzamelingsoplossingen	Recycle
70	Roosendaal	Venyard	High-tech	Auto onderdelen	Re-use
71	Roosendaal	Enjay	High-tech	Energie-efficiëntie	Recover
72	Roosendaal	Kempenaars	Afvalverwerking	papier, karton, verpakingsfolies en kunststoffen	Recycle
73	Roosendaal	Knobel	High-tech	Metaal	Recycle
74	Roosendaal	Kringloopwinkel Roosendaal	Detailhandel	Spullen	Re-use
75	Roosendaal	NDF Special Light Products	High-tech	LED-toepassingen	Redesign
76	Roosendaal	Ploeger Oxbo Group	Maakindustrie	Landbouwmachines	Re-use
77	Roosendaal	Second life wood	Biobased&AgroFood	Hout	Recycle
78	Roosendaal	Second Sale Roosendaal	Detailhandel	Spullen	Re-use
79	Roosendaal	Suez	Afvalverwerking	Afalstromen	Recycle
80	Rucphen	Houtsnippers&zo	Biobased&AgroFood	Houtsnippers	Recycle
81	Steenbergen	Dintelordje kringloopwinkel	Detailhandel	Spullen	Re-use
82	Steenbergen	Florensis	High-tech	Productiekassen sierteelt	Reduce
83	Steenbergen	Food Technology Centre (Cosun)	Biobased&AgroFood	Gewassen	Kennis, onderzoek, innovatie
84	Steenbergen	Groasis b.v.	Biobased&AgroFood	Waterbesparende technologie	Reduce
85	Steenbergen	Kringloopwinkel Steenbergen	Maakindustrie		Re-use
86	Steenbergen	Rubia 100% Natural Colours	Biobased&AgroFood	natuurlijke kleurstoffen voor de tapijt-, textiel- en kledingindustrie	Reduce
87	Steenbergen	Seconde Sale Steenbergen	Detailhandel	Spullen	Re-use
88	Steenbergen	Vlamings b.v.	Biobased&AgroFood	meststoffen, gewasbescherming, zaai- en pootgoed, teelt- en bedrijfsartikelen	Re-use
89	Tholen	POD FOR LIFE	Interieur	Woonaccessoires	Repurpose
90	Tiel	Beschoeiingen Waterschap Brabantse Delta	Bouw&Infra	Beschoeiingen	Recycle
91	Tiel	HKS Scrap Metals	Kunststoffen	Recycling van ferro en non-ferro metalen en e-schroot	Repurpose
92	Tilburg	Mindlabs	Kennisinstellingen	Kennis	Kennis, onderzoek, innovatie
93	Tilburg	UpNew centra	Kennisinstellingen	Kennis	Kennis, onderzoek, innovatie
94	Waalwijk	CoolRec	High-tech	Refrigerator recycling and recycling of WEEE plastics	Recycle
95	Werkendam	Werkendam Maritime Industries	High-tech	Maritime industrie	Repair
96	Woensdrecht	Development Center for the Maintenance of Composites	High-tech	Composiet onderhoud	Kennis, onderzoek, innovatie
97	Woensdrecht	Repair cafe	Maakindustrie	Spullen	Repair
98	Zaltbommel	FeedValid	Biobased&AgroFood	Diervoederingsrediënten	Repurpose
99	Zundert	Business Centre Treeport	Biobased&AgroFood	Boomteelt	Kennis, onderzoek, innovatie
100	Zundert	LocalTea	Biobased&AgroFood	Thee	Reduce

Bijlage 4 SER-rapportage

Bijlage 4 SER-rapportage

Het volledige rapport is te raadplegen via [Grondstoffentransitie en de energietransitie voor brede welvaart | SER](#).

SER-rapportage “evenwichtig sturen op de grondstoffentransitie en de energietransitie voor een brede welvaart

De energietransitie en grondstoffentransitie zijn niet in balans. Daarom benadrukt de SER in hun recent gepubliceerde rapport (september 2022) de urgentie voor een evenwichtige sturing op de grondstoffen- en energietransitie. In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen drie aan elkaar verbonden duurzaamheidsopgaven, (1) het tegengaan van klimaatverandering, (2) het herstellen en verbeteren van biodiversiteit, (3) het creëren van een gezonde, schone en veilige leefomgeving. Klimaat- en energiebeleid en grondstoffenbeleid worden nog vaak los van elkaar beschouwd, waardoor kansen worden gemist en spanningen ontstaan. De SER ziet vier aangrijpingspunten om evenwichtiger te sturen op de grondstoffentransitie en energietransitie.

1. Stuur op (internationale) ketens en een langere tijdshorizon.

Prikkels voor Nederlandse bedrijven ontbreken om tot minder primair grondstoffengebruik in binnen- en buitenland te komen. De energietransitie legt tot nu toe teveel de nadruk emissiereductie op de korte termijn, terwijl de duurzaamheidsopgaven vragen op een lang termijn visie.

2. Kom met een kabinetsbrede inzet op de grondstoffentransitie en een adequate uitvoeringsstructuur.

Maak de grondstoffentransitie tot prioriteit van het kabinet, met een coördinerend bewindspersoon, en een kabinetsbrede inzet.

3. Stel een eigenstandig, concreet, realistisch en afrekenbaar doel voor de grondstoffentransitie vast.

Een nationale duurzame grondstoffen- en materialendoelstelling, passend bij de Europese kaders, richt zich primair op een afname van verschillende vormen van milieudruk.

4. Presenteer ook voor de grondstoffen transitie een coherent instrumentenpakket.

Beleidsinstrumenten moeten voor een belangrijk deel gericht zijn op vermindering van grondstoffengebruik, versnelde toepassing van hernieuwbare grondstoffen en materialen, substitutie naar milieuvriendelijkere varianten en hoogwaardig hergebruik van grondstoffen, materialen en producten uit bestaande ketens.

Andere relevante bronnen

Steeds vaker en uitgebreider worden er in het kader van circulair studies, onderzoeken en projecten opgezet. Deze zijn zowel landelijk, provinciaal ([Circulariteit & Duurzaamheid - Provincie Noord-Brabant](#)) als op lokaal niveau. Diverse stimuleringsregelingen en subsidies dragen bovendien bij aan het van de grond krijgen van circulaire initiatieven.

Belangrijke links vanuit opgaven betreft Afval en Circulair:

Circulair in EU-verband:

[Circulaire economie, minder afval | Nieuws | Europees Parlement \(europa.eu\)](#)

Circulair in Nederland:

[Nederland circulair in 2050 | Circulaire economie | Rijksoverheid.nl](#)

Circulaire Ambachtscentra :

[Programma Circulaire ambachtscentra - Circulair Ambachtscentrum](#)

Bijlage 5 Werksessies

Bijlage 5 Werksessies

Themasessies

De themasessies die in september en oktober 2022 zijn georganiseerd hebben als doel om bouwstenen te verzamelen waarop de toekomstige samenwerking wordt gebouwd. Door met elkaar het gesprek aan te gaan worden behoeften, kansen en kaders zichtbaar.

Sessie 'Ambitie en kansen'

In de sessie 'Ambitie en kansen' op 13 september 2022 is er ingezoomd op de ambities die binnen de verschillende gemeenten leven en welke kansen hierbij passen.

Voor het interactieve gedeelte van de sessie is er gebruik gemaakt van Mentimeter, een digitale tool waarin antwoorden gegeven kunnen worden.

Onderstaande woordwolk geeft een samenvatting weer van input die volgens de deelnemers het beste de samenwerking in het kader van de opdracht omschrijven. De belangrijkste kernwoorden zijn samen te vatten in 3 hoofdzaken:

- Kennis en capaciteit bundelen voor meer (efficiënte) resultaten
- Nieuwe kansen pakken met de regio en toekomstbestendig
- Samen maar wel autonoom

Afbeelding: Wordwolk uit de werksessie

Themasessie 'Organisatievormen'

In de tweede sessie 'Organisatievormen' op 21 september 2022 is er ingegaan op organisatievormen. In deze sessie is de focus gelegd op welke voorwaarden in de samenwerking binnen welke randvoorwaarden acceptabel zijn. In een interactieve opdracht kon er naar voren worden gestapt op basis van scherp geformuleerde stellingen. Aan de hand van waar deelnemers fysiek stonden werd het gesprek aangegaan en discussie gevoerd.

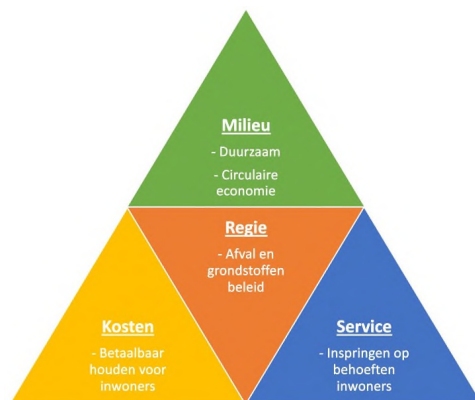
Op deze manier zijn verschillende niveaus van samenwerking aan bod gekomen en is er inzicht verkregen in de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot de ambities vanuit de samenwerkende gemeenten.

Afbeelding: impressie werksessie 'organisatievormen' onder leiding van Pieter Baeten

Bestuurderssessie

De bestuurderssessie is op verzoek van en in afstemming met de werkgroep in het proces toegevoegd, zodat de bestuurders gedurende het traject reeds meegenomen werden in de eerste bevindingen en de discussie. Op basis van de werksessie met de werkgroep is besloten een beknopte variant van de twee themasessies tezamen te organiseren, waarbij de aanpak en inhoud is afgestemd op deelname van de bestuurders van de verschillende gemeenten. In de sessie is de werkvorm aangehouden van de tweede themasessie waarbij aan de hand van scherp geformuleerde stellingen het gesprek is gevoerd. Centraal hierbij stonden vragen die onder andere over beleid, samenwerking en autonomie gaan. Hierbij is ingegaan op de ambities en welke behoeften er zijn voor de vormen van de samenwerking.

Figuur: afvaldriehoek

Afbeelding: bestuurders in gesprek tijdens de sessie

In de sessie zijn onderwerpen besproken die passen binnen de afvaldriehoek. Naast de overeenstemming over de noodzaak om op gebied van milieu en daarmee circulariteit stappen te zetten kwamen ook de service op lokaal niveau en de eigen aanpak daarvan aan bod, net zoals de

Datum: 23 januari 2023
Projectnr. 0477783.100
Betreft: Regionale samenwerking VANG en Circulair (versie 4.0)

kosten. Betaalbaarheid op korte en lange termijn werden benoemd. De regiefunctie regionaal van een samenwerking werd hierbij aangemerkt als kans om stappen te zetten, met de kanttekening dat de autonomie en het lokale niet verloren mag gaan.

Strategiesessie

In de werksessie 'Strategie' is het gesprek met de werkgroep gevoerd over verschillende organisatievormen welke vanuit de verkenning als kansrijk gezien worden. Hierbij is ingegaan op de kansen, uitdagingen en risico's van de verschillende organisatievormen. Op basis van discussie gedurende de sessie is er een keuze gemaakt om in te zetten op een combinatie van verschillende organisatievormen, welke opvolgend ingezet kunnen worden.